

Tilknyttet nettstedet **HVERDAGSNETT**

MAGASINET

– for deg som elsker krim og andre gode historier

Nummer 3 – SEPTEMBER 2026 | GRATIS

Brannen på Stenseth

Da telefonen endelig ringte, klarte Gunn bare å rope: «Herregud, lever de?»

Kaja Nygaard:

– Ingen melder seg inn i en sekt

Knut Gørvell:

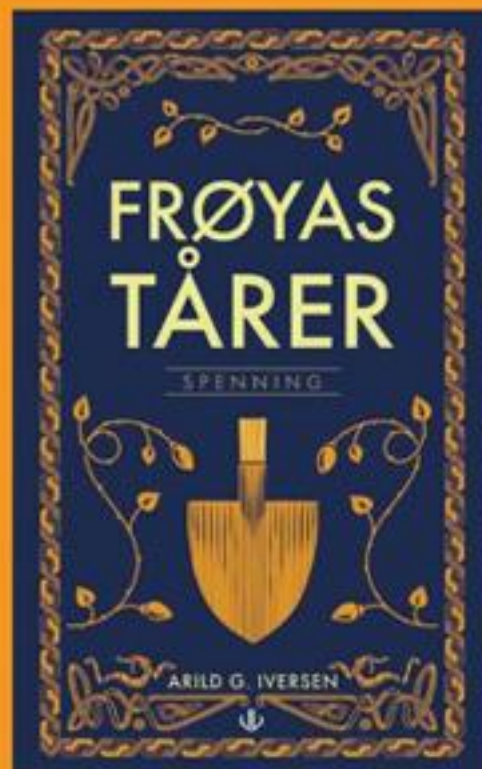
Mitt liv som bokpusher

ANDERS DE LA MOTTE:

*forteller om forfatterdrømmen, spøkelseshistoriene
og livet som skrivende ektepar.*

ANNONSE:

Høst og lese lyst

Forlagshuset i Vestfold har deg dekket!

forlagshusetivestfold.no/nettbutikk

MAGASINET

Dette er et uavhengig, non-profit og digitalt magasin som fungerer som et tillegg til nettstedet Hverdagsnett.no. Formålet er å fremme spenningslitteratur, men magasinet inneholder også andre varierte temaer.

Forfattere og forlag sender ut frie lese-eksemplarer av bøker. Alle anmeldelser gjøres frivillig og helt uten kompensasjon.

Det hender jeg mottar testversjoner av produkter og spill, samt rabatter på arrangementer uten at det påvirker mine vurderinger.

Lesernes beste skal være i fokus!

Artikler og layout:

Anne Lise Johannessen
Hystadveien 90
3212 Sandefjord
Mob: 971 47 582
magasin@hverdagsnett.no

©Hverdagsnett

Innholdet må **ikke** gjenbrukes uten skriftlig tillatelse fra meg. For å dele artikkel, lag et utsnitt, og/eller legg inn link til publikasjon/artikkel.

Jeg tar intet ansvar for eventuelle feil i innsendte artikler, og annet innhold.

HAR DU MULIGHET TIL Å VÆRE INVESTOR?

Ta i så fall kontakt. Hvis du som leser liker magasinet, oppfordres du til å vippe kr 100,- til 97 14 75 82 for hver utgave du leser. Merk beløpet med støtte.

En høst for ettertanke og sterke historier

Det kjennes ikke riktig å åpne denne lederen uten å nevne den triste beskjeden som kom i forrige uke. Kong Harald V er død. Gjennom 35 år var han en samlende skikkelse for landet vårt, og bortgangen har berørt mange. Våre tanker går til kongefamilien. Vi lyser fred over Kong Haralds minne.

Høsten har meldt sin ankomst. Dagene blir kortere, lufta skarpere og kveldene mørkere. Det er med andre ord en årstid som passer godt for både krimlitteratur og gode forfattersamtaler.

I midten av måneden går Krimfestivalen på Osterøy av stabelen. Det spesielle denne gangen er at du kan møte alle forfatterne som er intervjuet i dette magasinet, på festivalen. Dermed blir denne utgaven også en liten introduksjon til noen av menneskene, bøkene og temaene som vil prege festivaldagene.

Kanskje finner du en ny favorittforfatter, eller kanskje får du lyst til å høre mer fra en du allerede kjenner.

Brannen i Krokstadelva har naturligvis også fått plass i magasinet. En slik hendelse gjør inntrykk og minner oss om hvor raskt noe trygt og kjent kan forandre seg. Samtidig forteller den noe om samhold, handlekraft og viljen til å gå videre når det uventede rammer.

Et annet aktuelt tema er kunstig intelligens. Øivind H. Solheim uttrykker det så fint når han sier at KI må ses som et verktøy. Det er et klokt og nyansert utgangspunkt i en debatt som lett kan bli preget av bastante meninger. Et verktøy som kan hjelpe oss, utfordre oss og åpne nye muligheter, men det er fremdeles mennesket som må gi innholdet retning, mening og egenart.

Denne høsten byr altså på både sterke historier, aktuelle spørsmål og møter med mennesker som har mye på hjertet. Jeg håper magasinet gir deg lyst til å lese videre, og kanskje også til å ta turen til Osterøy når krimfestivalen åpner dørene.

God lesehøst!

Anne Lise Johannessen

<https://hverdagsnett.no/>

Innhold

Nr 3/2026

06

FRA BIBLIOTEKNØKLER TIL MORDMYSTERIER

Intervju med Anders de la Motte.

14

LESEKROKEN

16

KRIMINELLE NYHETER

18

BRANNEN PÅ STENSETH

Gunn trodde hun skulle miste både huset og kattene.

24

TERNINGKASTET

26

INGEN MELDER SEG INN I EN SEKT

Når Kaja Nygaard går søndagstur i Stavanger, hender det at hun tenker på hvor et lik kunne ligget uoppdaget i ukevis.

34

TANGENS NORSKE KRIMHJØRNE

36

HERLIG FEELGOOD FRA STAVANGER

38

JON EWOS RUSLERIER

40

BOKPRATEN

Ørjan N. Karlsson slipper boka "Den siste du ser".

43

INGER SOFIES BOK-ANBEFALINGER

44

ET LANGT LIV SOM BOKPUSHER

Intervju med Knut Gørvell.

50

BOKTIPS FRA KRIMDRONNINGA

52

ØYVIND H. SOLHEIMS LILLE HJØRNE

56

"BARNDOMSHJEMMET"

Novelle av Anne Lise A. Johannessen.

FØLG OSS PÅ INSTAGRAM:

Hverdagsnett | Anne Lise Johannessen
Bokanmelder, journalist og redaktør på eget nettsted, og magasin. Fokus på bøker, men også mye «hverdagslig».

FØLG OSS PÅ FACEBOOK:

<https://www.facebook.com/groups/457035166256040>

<https://www.facebook.com/Hverdagsnettmagasinet>

MELD DEG PÅ NYHETSBREV:

<https://www.hverdagsnett.no>

TikTok: @hverdagsnett

Forsidebilde:

Anders de la Motte, Kaja Nygaard og Knut Gørvell.
Fotokreditt er nevnt i de enkelte artiklene.

Dersom ikke annet er nevnt, er illustrasjoner kjøpt fra nettsidene Creative Fabrica og Dreamstime.

Fra biblioteknøkler til mordmysterier

Anders de la Motte forlot en trygg karriere for å skrive krim. Her forteller han om forfatterdrømmen, spøkelseshistoriene og livet som skrivende ektepar.

Av: Anne Lise Johannessen | FOTO: Jeffery Richt

I august ringte jeg Anders de la Motte for å høre mer om forfatterdrømmen, spøkelseshistoriene og livet som skrivende ektepar.

Alt begynte i Billesholm i Skåne

Anders de la Motte er født på 1970-tallet, lenge før internett og strømmetjenester fylte fritiden. Han vokste opp i en liten landsby der det ikke skjedde særlig mye. Moren var bibliotekar, og sønnen fikk tilgang til en verden som var langt større enn hjemstedet.

Siden moren hadde nøklene og alarmkoden til biblioteket, kunne han komme inn nesten når han ville og velge bøkene han ønsket å lese. Tilgangen gjorde ham til en ivrig

leser, men tanken på å bli forfatter kom langt senere.

«Jeg har alltid vært veldig interessert i bøker og lesing. Kanskje først og fremst den umiddelbare forflytningen en bok gir deg. Du kan åpne en bok, og noen sekunder senere kan du befinne deg et annet sted i tid og rom.»

På skolen var han flink i svensk, stilskrivning og fortelling. Gjennom alle bøkene han leste, utviklet han en følelse for hvordan historier skulle bygges opp. Hvordan skaper man spenning? Hvordan ble det gjort i den siste boka man leste?

Likevel betraktet han aldri skriving som et mulig yrke.

Den tanken kom først etter at han hadde fylt 35 år.

Tid til å skrive

Før forfatterdebuten i 2010, arbeidet Anders de la Motte både i politiet og med internasjonal sikkerhet. Erfaringene ga ham kunnskap han fremdeles bruker når han skriver krim, men ikke nødvendigvis på den måten leserne forestiller seg.

«Politiarbeid består i veldig stor grad av skriving. Man skriver langt mer enn man deltar i biljakter, skuddvekslinger og dramatiske hendelser.»

Arbeidet lærte ham hvordan en etterforskning foregår, hvem som gjør hva, og hvordan en sak beveger seg gjennom systemet. Minst like viktig var evnen til å oppsummere kompliserte hendelsesforløp i korte og forståelige tekster.

«Alt politiet gjør, må dokumenteres. Rapportene skal være tørre, saklige og presise. Hvem gjorde hva, når skjedde det, hvordan ble det gjort, og hvem ble rammet? Dersom det finnes et svar, skal også årsaken med.»

Sikkerhetsarbeidet ga ham stoff til de første bøkene. Geim-serien henter mye fra denne verdenen. Samtidig begynte IT-sikkerhet å bli stadig viktigere. Facebook vokste

raskt, menneskene endret atferd, og samfunnet klarte ikke helt å holde tritt med utviklingen.

Jobben førte også til mange internasjonale reiser. Dette var før flyene fikk trådløst internett, og de lange reisene ga ham noe en forfatter er helt avhengig av: sammenhengende tid.

«Bøker skriver man ikke mellom e-postene, Instagram og Facebook. Man setter seg ned og skriver. Man går inn i sin egen fortelling og skriver.»

Kona ga det nødvendige dyttet

To år senere vurderte han å forlate en trygg og godt betalt jobb for å bli forfatter på heltid. Det var ingen

enkel beslutning. For å komme fram til et fornuftig svar tok han i bruk det han omtaler som det perfekte verktøyet for vanskelige livsvalg: Excel.

Han laget et regneark med 25 spørsmål og argumenter for og imot. Lønn, trygghet og andre forhold ble vurdert. Spørsmålene fikk ulik verdi etter hvor viktige de var. Da alle opplysningene var lagt inn, var konklusjonen tydelig: Han burde beholde den sikre jobben. Kona, Anette, studerte regnearket og spurte om han ikke hadde glemt det viktigste spørsmålet av alle: Hvilket arbeid gjorde ham lykkelig?

Det spørsmålet var verdt fem

poeng. Da han la det inn, skiftet hele regnearket farge.

«Da ble det grønt i stedet. Jeg sa til meg selv at jeg hadde arbeidet i 20 år med andre menneskers problemer. Men hvordan ville det være om jeg også i mitt eget liv flyttet meg helt fram til førersetet og forsøkte å kjøre selv?»

Han visste at han kunne finne seg en ny jobb dersom forfatterlivet ikke gikk som planlagt. Det han ikke kunne leve med, var tanken på å angre fordi han aldri hadde forsøkt.

«Jeg har en veldig klok kone.»

Spenningens verktøykasse

Nysgjerrighet og utålmodighet er to egenskaper Anders de la Motte kjenner godt igjen i seg selv. De har også ført ham inn i flere forskjellige deler av krimsjangeren.

Han sammenligner forfatterens arbeid med en klassisk verktøykasse som kan foldes ut. Nederst ligger de grunnleggende verktøyene alle forfattere bruker. Lenger oppe blir redskapene mer sjangerspesifikke. Noen brukes

til thrillere, andre til klassiske mordmysterier.

«Jeg er nysgjerrig på alle verktøyene i hele kassen. Jeg vil finne ut hva som skjer dersom man bruker et bestemt verktøy.»

I en thriller er tempoet som regel selve motoren. Leseren skal sitte på tå hev og lure på om hovedpersonen kommer til å overleve. Et klassisk mordmysterium fungerer på en annen måte. Der står gåten i sentrum. Alle kan ha hatt motiv til å drepe offeret, men ingen ser ut til å ha hatt muligheten.

Tempoet og realismen er ikke nødvendigvis like avgjørende. Til gjengjeld finnes det mange forventninger til hvordan fortellingen skal bygges opp. Forfatteren må vite hvilke følelser sjangeren skal fremkalle hos leseren, og hvilke regler som følger med den.

Utgangspunktet for en ny bok varierer også. I den italienske serien han skriver sammen med Anette, begynner arbeidet med stedet. Først velger de hvilken

region historien skal foregå i. Deretter reiser de dit, gjør undersøkelser og leter etter det som er særegent ved området.

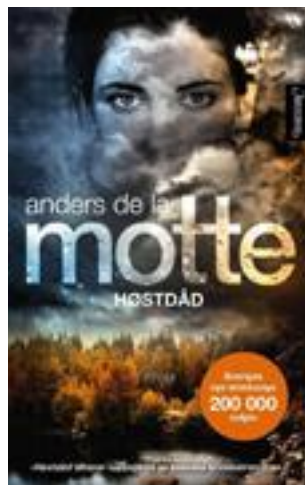
«Det er verdens beste form for research. Det blir ikke bedre enn det.»

Når han skriver om Leo Asker, begynner prosessen et annet sted. Da kommer mysteriet først. Han spør hva som kan ha skjedd, og hvilken gåte hovedpersonen skal bli stilt overfor. Stedene er likevel viktige også i denne serien.

Fortellingene er preget av urban utforskning, forlatte bygninger og uhyggelige miljøer som forfatteren selv oppsøker når han finner dem.

Hjemstedet i Skåne

Skåne fikk først en tydelig plass i forfatterskapet etter de fem første bøkene. De tidlige thrillerne foregikk hovedsakelig i Stockholm og andre byer, der menneskene, bilene og omgivelsene naturlig bidro til et høyt tempo. Etter hvert ønsket han å undersøke om

spenning kunne skapes på andre måter.

Omtrent samtidig solgte familien gården der han hadde vokst opp. Salget satte i gang tanker om hva som skjer med et menneske når barndomshjemmet ikke lenger finnes.

«Selv som voksen kan man bli barn igjen når man kommer hjem, går inn på det gamle gutterommet og legger seg i den gamle senga. Nå var den muligheten borte.»

Han oppdaget hvor mye av oppveksten som kunne brukes i fortellingene. Han visste hvordan det var å vokse opp i en liten landsby der alle kjente hverandre. På slike steder finnes det gjerne en felles oppfatning av hvem som er god, hvem som er ond, og hva som har skjedd. Han hadde også kunnskap om landbruk, jakt og livet på landsbygda. Sammen med det vakre landskapet i det skånske innlandet ble disse erfaringene grunnlaget for Skåne-kvartetten.

De fire bøkene forteller forskjellige historier med ulike

personer, men deler en grunnleggende stemning. Karakterene vender seg som voksne mot sin egen barndom og undersøker gamle sannheter med et nytt og mer kritisk blikk. Kanskje skjedde ikke alt slik menneskene rundt dem alltid har hevdet.

Da en av bøkene ble TV-serie, ble store deler av innspillingen lagt til hjemtraktene hans. Gården i serien ligger så nær foreldrenes gård at man kan se den dersom man stiller seg på taket. Selv om en TV-serie må fortelle historien på en annen måte enn boka, var han glad for at handlingen fikk beholde den geografiske forankringen.

Låner egenskaper av seg selv

Det finnes noe av forfatteren selv i alle karakterene. HP, hovedpersonen i de første bøkene, ligner mye på den Anders de la Motte var i slutten av tjueårene. Begge tilhører det han kaller den ironiske generasjonen. Karakterene i Skåne-kvartetten bærer på noe

av vemodet han selv opplevde da barndomshjemmet ble solgt.

Hugo i den italienske serien deler interessen hans for mat og kan være ganske hyggelig, men har fått en egenskap forfatteren mangler fullstendig: Han er svært handy. Lara har på sin side en nærmest perfekt retningsans, i motsetning til Anette, som ifølge ektemannen knapt finner veien til butikken. Leo Asker har arvet utålmodigheten hans. Hun har vanskelig for å sitte rolig og vente når hun mener at noe må gjøres. Utålmodigheten kan skape problemer, men hjelper henne også videre.

Det overnaturlige

Asker-serien nærmer seg spøkelseshistorier, romvesener og fortellinger som minner om Frankenstein. De la Motte var begeistret for X-Files og likte den pirrende følelsen serien skapte. Likevel blir det overnaturlige aldri virkelig i bøkene hans. Det handler snarere om mennesker som tror at det kan være noe der.

— Leseren skal bli lurt, men ikke føle seg lurt.

I byen der han vokste opp, lå det et gammelt rivningshus langs skoleveien. Barna fortalte hverandre grusomme historier om mennesker som skulle ha blitt drept der. Han tviler på at noe av det var sant, men huset og fortellingene satte fantasien i bevegelse.

«Vi behøver ikke å tro på spøkelser, men spøkelseshistoriene har et element som påvirker oss. Jeg liker å flørte med det overnaturlige. Det er et nytt lite verktøy i verktøykassen min.»

Har lært seg ordet å krangle på mange språk

Anders og Anette de la Motte har vært sammen i 30 år. Allerede på den første daten snakket de om bøker. Ifølge ham har den samtalen aldri tatt slutt.

Anette er språklærer og har skrevet læremidler i spansk for barn. Hun var dermed forfatter og bedre etablert i bokbransjen før ektemannen debuterte. Likevel tok det mange år før de begynte å skrive sammen.

Den italienske serien gir dem mulighet til å arbeide med hennes italienske røtter og familien de har mye kontakt med. Den

fører dem også til steder de gjerne vil besøke. Når vi snakker sammen, står en reise til Capri og en bokmesse på San Michele for tur.

Samarbeidet er mindre konfliktfyllt enn mange forventer.

«Alle vil vite hvor mye vi krangler, men sannheten er at det er veldig, veldig morsomt.»

De kjenner hverandre godt og er lite opptatt av prestisje. Begge mener at fortellingen må komme først. En idé som ikke passer inn, kan spares til en annen bok. Ingen av dem trenger å få rett bare for å vinne en diskusjon.

Samtidig har de fordelt den endelige beslutningsmyndigheten mellom seg. Når uenigheten gjelder krimplottet, bestemmer Anders. Når den gjelder Italia, maten, språket eller kulturen, har Anette det siste ordet. De omtaler ordningen som en liten terrorbalanse.

Rammene for et klassisk mordmysterium gjør også samarbeidet enklere. Sjangeren har en tydelig leserkontrakt. Handlingen skal gjerne foregå på et eksotisk eller avgrenset sted. Mordet må komme tidlig, og antallet mistenkte skal være begrenset.

Alle må ha et motiv, men også et tilsynelatende alibi.

En detektiv skal undersøke saken, avhøre de mistenkte og trekke slutninger. Mot slutten samles gjerne alle på biblioteket mens løsningen legges fram. Leseren skal få muligheten til å gjette, men helst velge feil person. Samtidig må sporene være gode nok til at løsningen virker rettferdig når den blir avslørt.

«På svensk sier vi at leseren skal bli lurt, men ikke føle seg lurt. Det er en forskjell.»

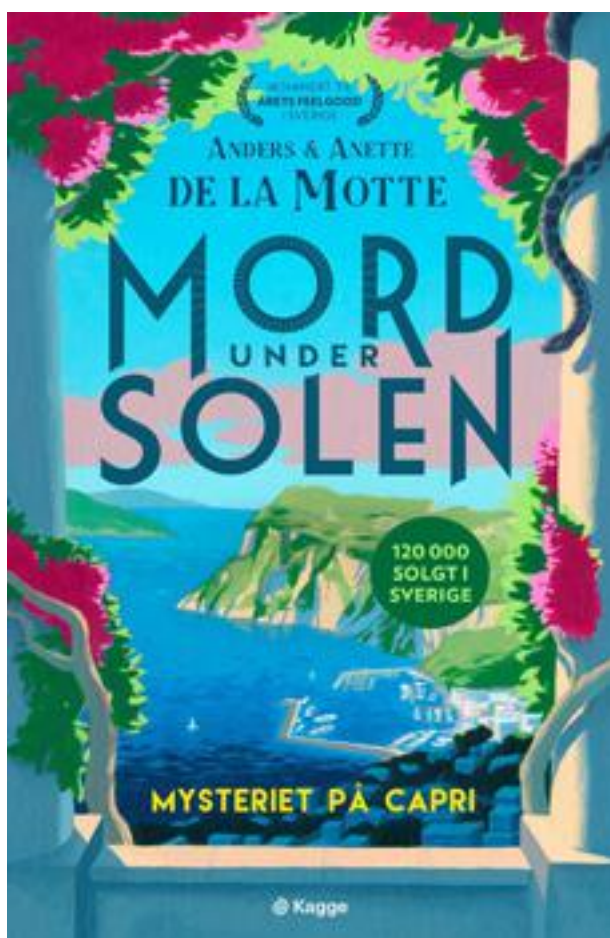
Hvis en idé bryter med sjangerens grunnleggende forventninger, kan de derfor vise til regelverket i stedet for å gjøre diskusjonen personlig. Ideen kan være god, men likevel høre hjemme i en annen fortelling.

Det er vanskeligere å trekke en tydelig grense mellom arbeidet og privatlivet. Nye bøker og reiser planlegges kontinuerlig. Mens Anders arbeider med Asker-serien, kan Anette være i gang med forberedelsene til neste Italia-reise. Festivaler og andre arrangementer kommer i tillegg.

På spørsmål om hva han gjør når han har fri, svarer han kort:

«Det er en drøm.»

Ikke fortrolig med merkelappen kosekrim

Forfatteren foretrekker uttrykket murder mystery. Noen blir tross alt drept. Mordet er først og fremst en gåte, og leseren går inn i boka med andre forventninger enn til en mørk og realistisk kriminalroman. Omslaget signaliserer gjerne at historien foregår i en oppdiktet og tryggere virkelighet.

Boka tilbyr et avbrekk fra nyheter, konflikter og samfunnsproblemer. Leserens kan reise bort en stund og konsentrere seg om hvem som begikk mordet.

Sjangerens faste rammer gir også trygghet. Leserens vet at noen kommer til å dø tidlig, at det finnes et avgrenset antall

mistenkte, og at mysteriet til slutt får en løsning. Man lukker ikke nødvendigvis boka og blir liggende våken i flere netter fordi verden virker forferdelig.

«Det er eskapisme, en flukt fra virkeligheten. Slik verden ser ut nå, tror jeg kanskje interessen for dette øker.»

Forskjellen mellom norske og svenske lesere

Svenske og norske krimlesere har mye av den samme smaken, mener Anders de la Motte. Likevel fikk han en tydelig beskjed fra det norske forlaget da han begynte å skrive klassiske mordmysterier: I Norge skulle krim være mørk.

Etter flere bøker i den itali-

enske serien mener han at tiden er inne for å protestere. De lysere mordmysteriene har blitt godt mottatt av norske lesere. Kanskje har smaken endret seg, eller kanskje har nordmenn oppdaget at det finnes plass til flere former for krim.

«Jeg har mørk krim som passer svært godt i Norge. Men det gleder meg at dere også har begynt å åpne opp for noe annet.»

Skulle gjerne ha skrevet "The Great Gatsby"

Selv leser de la Motte langt mer enn krim. Dersom han kunne velge én bok han gjerne skulle ha skrevet, ville det vært "The Great Gatsby". Han beundrer hvordan F. Scott Fitzgerald forteller så

mye om mennesker og sin egen tid på få sider.

Hver gang de la Motte avslutter en bok på rundt 400 sider, tenker han på hvor elegant det er mulig å skrive en sterk fortelling på omtrent 110 sider. Derfor vender han tilbake til romanen med jevne mellomrom, både for fornøydelsens skyld og for å minne seg selv på hvor konsentrert litteratur kan være.

Veien videre og et tilbakeblikk

Anders de la Motte trives med å skrive to serier. Akkurat nå er han i gang med en ny bok om Leo Asker. Den foregår i en kald vinter, noe som krever ekstra fantasi når han samtidig skriver om sommeren sammen med kona, og

er i gang med å forberede en reise til Capri.

Det ser han ikke på som noe stort problem.

«Det er lett når man faktisk har verdens beste jobb.»

Forfatteren kommer for øvrig til Osterøy krimfestival i midten av september. Han sier han har hørt mye bra om festivalen fra kolleger som allerede har besøkt den.

«De har fortalt hvor vakkert og hyggelig det skal være. Jeg er veldig stolt og glad for å ha blitt invitert, og jeg gleder meg veldig til å komme dit.»

Dette gikk jo ganske bra

Når han ser tilbake på politimannen og sikkerhetseksperter han en gang var, tror han den yngre

utgaven av ham selv ville vært fornøyd med at han våget å forsøke. Han har skiftet retning, utforsket forskjellige sider av krimsjangeren og unngått å gjøre det samme om igjen.

Det yngre jeget ville likevel ikke latt ham slå seg helt til ro.

«Han ville ha sagt: Dette gikk jo ganske bra. Så glad jeg er for at du faktisk forsøkte. Men han ville også ha spurt: Hva har du tenkt å prøve nå?»

Foreløpig har han ikke noe endelig svar. Det får tiden vise.

LESEkroken:

Eva Fretheim:

"KRÅKETRONEN"

Boka er utgitt i 2026
hos Tiden

En jente går gjennom isen på eiendommen til ordføreren. Ordføreren og mannen blir snart hentet inn til avhør, men slipper raskt ut igjen. Morderen har egne kapitler som en anonym jeg-person. Det er spennende å se om man klarer å forstå hvem personen er.

Jeg satt musestille da forfatteren leste starten av boka si på et arrangement, og tenkte at denne MÅ jeg lese, og det fikk jeg endelig gjort.

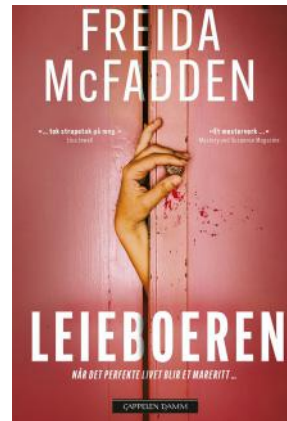
Det ble ikke helt som jeg forestilte meg. Jeg gir "Kråketronen" en firer på terningen. Jeg liker historien, men ble ikke "fengslet" før etter første halvdel var ferdig. Selv om plottet er bra, er det likevel ikke en bok som har festet seg veldig godt i ettertid.

Språket er godt, men for omstendig for min del. Det er ofte unaturlig lange setninger, noen ganger over et helt avsnitt. Enkelte ting blir overforklart, og kunne etter min mening vært strammet inn en del.

Fretheim er gift med en politimann, og troverdigheten for politiyrket er derfor helt på plass. Hun har også blitt nominert til Rivertonprisen for to av bøkene sine, og vant med boka "Fuglekongen".

Freida McFadden:

"LEIEBOEREN"

+

Boka er utgitt i 2026
hos Cappelen Damm

Sara og Blake er et lykkelig par som snart skal gifte seg. De bor i et hus på Manhattan, New York. Økonomien er på topp, Sara jobber i et renseri og Blake er visedirektør i et prestisjetungt firma.

Så, en dag, blir han beskyldt for å ha solgt forretningsideer til konkurrentene. Blake nekter, men sjefen vil ikke høre på ham. Han får sparken.

Ryktene sprer seg, og han sliter med å få ny jobb. Til slutt får han en dårlig betalt jobb. Det blir vanskelig å betale huslånet. Da finner Sara løsningen: De kan ta inn en leieboer.

Det kommer mange personer på visning. Den siste heter Virginia. Hun er helt perfekt, og flytter snart inn. Det er da problemene starter.

Spennende psykologisk thriller

Dette er en bok i kjent Freida McFadden-ånd. Hun er flink til å lage twister og lurar leseren slik man skal i denne sjangeren.

Språket flyter lett og enkelt, slik jeg liker det. Formatet er pocket, noe som er perfekt på terrassen på en varm sommerdag.

Denne gangen forstår jeg dessverre twisten ganske tidlig, og det viser seg at jeg har rett. Det er likevel mer enn nok spenning og underholdning til at jeg liker boka godt, og bare MÅ lese den ferdig.

Tidligere har jeg gitt forfatteren to femmere og to firere. Også denne gangen blir det en fin firer, med et lite plusstegn bak.

Bokanmeldelser fra redaktøren. Les flere tips her: www.hverdagsnett.no

LESEkroken:

Anne Louise Morseth:

"En sjanse til"

Boka er utgitt i 2026
hos Aschehoug

Mira driver sitt eget byrå med flere kjente forfattere i stallen. Hun drar ut på en turné og møter Thomas Vintergaard. Da endrer ting seg.

Romantikken løfter historien

Jeg liker starten og forventer både kjærlighet og romantikk, men så mister jeg det litt. Jeg får ikke helt tak i tidslinja i historien, synes det blir litt rotete. Så er jo dette heller ikke helt "min" sjanger.

Det blir først langt ut i boka tydelig for meg at kapitlene merket «København 2018» handler om fortiden, mens de umerkede kapitlene foregår i nåtiden. Dette trekker oppmerksomheten bort fra selve historien og kunne etter min mening vært løst på en tydeligere måte.

Men hvis jeg ser bort fra det, liker jeg språk og skrivestil. Det er jo alltid gøy å komme «under huden» på forlagsbransjen.

Jeg savner litt spenning. Historien er litt for lett, men det tar seg opp når den romantiske spenningen mellom Mira og Thomas kommer tydeligere fram. Det gjorde at jeg måtte lese videre for å sjekke hvordan forholdet utviklet seg. Morseth sparer ikke på detaljene. Den romantiske viben mellom Mira og Thomas er et pluss, og sexscenene gir historien mer spenning.

Siste halvdel av boka hever inntrykket mitt. Da jeg først forsto tidslinja, og historien fikk litt mer «kjøtt på beinet», ble leseopplevelsen bedre.

Ida Axelsson og Åsa Bonelli:

"STILLE VREDE"

Boka er utgitt i 2026
hos Cappelen Damm

Billie Karlsson er gravejournalist og kvinnen bak den prisbelønte krimpodkasten Truth. En seksten år gammel jente blir funnet drept i en bortgjemt bod dypt inne i skogene i Värmland. Billie avdekker flere hemmeligheter enn noen ønsker skal komme fram.

God start på ny krimserie

"Stille vrede" er spennende og lettlest. Billie er modig, nysgjerrig og går sine egne veier, selv når det kan sette henne i fare.

Det er noe friskt over en hovedperson med egen krimpodkast. Hun står friere enn både politiet og journalister, og ser derfor sakene med et annet blikk. Podkaster er dessuten i vinden akkurat nå, noe som gjør serien både moderne og aktuell.

Gjennom skildringen av lokalsamfunnet får vi innblikk i et miljø preget av hemmeligheter, utenfor-skap og sterke meninger. Forfatterne klarer å holde spenningen oppe, samtidig som de gir plass til Billies privatliv.

Dette er en serie jeg har lyst til å følge videre.

Rettighetene til serien om Billie Karlsson er solgt til Danmark, Japan, Nederland og Norge.

I framtida håper jeg også å få se serien på TV.

Bokanmeldelser fra redaktøren. Les flere tips her: www.hverdagsnett.no

KRIMINELLE NYHETER

"ÉN FOR ALLE" AV TRUDE TEIGE

1992

Sju år gamle Lukas dør på ferie i Losvika. Offisielt omtaler politiet det som en tragisk ulykke. Men folk i bygda vet at ett av de fire barna som var sammen med ham, fikk skylden.

2025

Gutten bygda aldri tilga, vender tilbake. Og like etter blir en av de andre som var til stede da Lukas døde, drept.

Journalisten Kajsa Coren flytter hjem til Losvika mens bygda er rystet av drapet. Da det i tillegg blir funnet et lik i klippene mot storhavet, siver gamle og nye rykter og hemmeligheter fram. Kajsa begynner å grave i alt som har skjedd, og sporene leder henne tilbake til sommeren 1992.

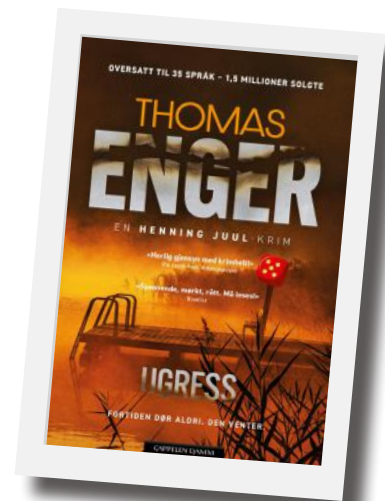
Imens holder noen øye med Kajsa, noen som vil gjøre hva som helst for å hindre henne i å finne sannheten.

"SISTE UTVEI" AV CLÉMENCE MIC- HALLON

Søsknene Frida og Gabriel ankommer det luksuriøse Ara Hotel i den avsidesliggende ørkenen i Escalante i Utah, på jakt etter en ny start. En gang var de så nære at de fullførte hverandres setninger, men de siste årene har de glidd fra hverandre etter en plutselig, ufattelig tragedie. Nå håper de å knytte bånd igjen - mellom dukkertene i bassenget og fotturene på de spektakulære ørkenstiene. Alt føles som et paradys - helt til liket av en vakker ung kvinne blir funnet. Hun ferierte også på Ara sammen med sin mektige, langt eldre ektemann.

Da mistanken faller på Gabriel, tvinges Frida til å konfrontere minnene fra en mørk oppvekst, en dramatisk flukt, og skandalen som fulgte. Den gang tvilte hun aldri på Gabriels uskyld - hva skal hun tenke nå?

"UGRESS" AV THOMAS ENGER

Da 19 år gamle Sunniva Vinje blir funnet død under isen ved familiens vinterhytte, konkluderer politiet raskt med at det var en ulykke. Men Ada, Sunnivas mor, nekter å godta forklaringen. Adas mistanker retter seg mot hyttenaboene, familien Hellevik, og deres gjest den helgen – mediemogulen Martin Raa.

Så forsvinner Raa, og bare en uke senere tar Gabriel Hellevik, Raas forretningspartner, sitt eget liv. Og da Aftenposten-journalist Nora Klemetsen mottar et anonymt tips som anklager Raa for drap, blir også hun trukket inn i saken – inntil hun kollapse etter en mulig overdose.

Den tidligere journalisten Henning Juul har levd et tilbaketrukket liv i København i mange år. Men da han får høre hva som har skjedd med Nora, hans livs store kjærlighet, drar han tilbake til Oslo.

KRIMINELLE NYHETER

"DØDEN ER BITTERSØT" AV ANNE-MARIE SCHJET- LEIN

Halmstad er plaget av rykter om pedofili, og som kirurg får Andreas Nylund flere skadde gutter inn til behandling på sykehuset. Uroen hans vokser og er i ferd med å ødelegge ham helt. Kan Petra ha noe med dette å gjøre?

Trusselen hennes gnager i ham. Om at hvis han sladrer, vil det gå ut over sønnene hans ...

DØDEN ER BITTERSØT er andre bok i den psykologiske spenningsserien om kirurgen Andreas Nylund på sykehuset i Halmstad, hvor grusomme mord og mørke hemmeligheter flettes sammen med hverdagsliv og relasjoner.

"ET ATELJER I PARIS" AV GUILLAUME MUSSO

En bookingfeil fører to fremmede sammen i en kunstnerleilighet i Paris. Den britiske etterforskeren Madeleine og den amerikanske forfatteren Gaspard ønsker egentlig bare å være i fred – men oppdager snart at leiligheten har tilhørt den berømte maleren Sean Lorenz, som døde etter en tragedie som rystet kunstverdenen.

Da de finner spor etter tre forsvunne malerier, trekkes de inn i et mørkt og fascinerende mysterium. Jakten på sannheten fører dem fra Paris' kunstmiljø til skjulte hemmeligheter fra fortiden – og til en avsløring som kan forandre alt.

Et atelier i Paris er en stemningsfull og drivende spenningsroman om kunst, hemmeligheter og skjebnesvangre møter fra Frankrikes mestselgende krimforfatter.

"KRIGEN" AV PASCAL ENGMAN

Gjengkrigen er i ferd med å blusse opp igjen. To mennesker kjemper for å bryte ut av fortiden – men trekkes stadig dypere inn.

Josef er ute av fengsel og fast bestemt på å leve lovlydig, men klanens forventninger slipper ikke taket. Antonia vender tilbake fra utlandet, sårbar og kampklar, men fanget i et miljø som aldri helt gir slipp. I Sollentuna skjerpes konfliktene mellom gjengene, og gamle feil får nye konsekvenser. Mansour-familien strammer grepet om territoriene sine, og en ny krig virker uunngåelig.

Resultatet er en intens, realistisk og troverdig skildring av gjengmiljøets brutale spill.

Gunn trodde hun skulle miste både huset og kattene

Mens Gunn M. Saghaugen Falkbäck var på ferie i Skjåk, spredte flammene seg mot hjemmet hennes på Stenseth i Krokstadelva. Datteren Felicia kom seg i sikkerhet, men kattene Elli og Ofelia ble igjen i huset. Da telefonen endelig ringte, klarte Gunn bare å rope: «Herregud, lever de?»

TEKST: Anne Lise Johannessen | FOTO: Privat

Da Gunn senere kom hjem til Plutobakken, var det vanskelig å forstå hva hun så. Utbrente biler sto igjen mellom tomme grunnmurer. Enkelte steder var det bare pipene som raget over restene av husene. Andre steder sto halve bygninger igjen som svarte skjellletter.

Midt i ødeleggelsene sto boligene hennes. Den var uskadd. «Jeg gikk rundt og kikket i taket og inn på alle rommene. Det var ingen røyklukt, verken i huset eller klærne. Jeg tenkte bare: Er det virkelig mulig at huset mitt er helt?»

Men før Gunn kunne åpne døren til hjemmet sitt igjen, hadde hun vært gjennom et døgn hun sent kommer til å glemme.

Et hjem gjennom 25 år

Gunn er 61 år og bor sammen med kattene Elli og Ofelia i

boligfeltet Stenseth i Krokstadelva. Til daglig arbeider hun med fakturering i et selskap som tilbyr energitjenester til bedrifter. På fritiden er hun en ivrig bokleser og reiser gjerne rundt på litteraturarrangementer. Krim er favoritten, selv om hun innimellom trenger en pause med feelgoodbøker. Vanligvis leser hun mellom 30 og 40 bøker i året. Så langt i år har hun rukket 31.

Men aller viktigst er menneskene og dyrene rundt henne. Datteren Felicia er 23 år og har flyttet hjemmefra, men huset i Plutobakken er fremdeles barnomshjemmet hennes.

Det var et vennepar som førte Gunn og den daværende ektemannen dit for 25 år siden. Vennene bodde i den andre delen av tomannsboligen, og under et

besøk fikk paret vite at nabohalvdelen skulle selges.

«Vi kjøpte den før den ble lagt ut for salg», forteller Gunn.

Sammen med katten Trulte flyttet de inn. To år senere kom Felicia til verden. Siden har huset rommet hverdager, familieliv og minner gjennom et kvart århundre.

Fredag 17. juli var Gunn på ferie i Skjåk. Felicia hadde flyttet inn midlertidig for å passe Elli og Ofelia. Så ringte datteren på Snapchat.

«Mamma, det brenner.»

Klokken var rundt fire om ettermiddagen. Nyheten om brannen hadde ennå ikke kommet i mediene. På skjermen så Gunn datteren stå ute på verandaen.

«Mamma, det brenner», sa Felicia og pekte ned mot et hus lenger nede i boligfeltet. De

snakket litt om det de så. Det brennende huset lå et godt stykke unna, og ingen av dem forestilte seg hvor raskt flammene skulle spre seg. Hjemmet deres lå jo helt øverst i feltet.

«Jeg trodde aldri i verden at vi skulle bli berørt helt her oppe», forteller Gunn.

Felicia reagerte på at det tok tid før brannbilen kom. Samtidig så mor og datter at flammene bredte om seg. Plutselig hørte de kraftig tuting. En bil sto i veien for brannbilen.

Etter hvert begynte Felicia å hoste. Det ble stadig mer røyk. Gunn ba henne gå inn og lukke vinduene. Så avsluttet de samtalen.

Like etter ringte telefonen igjen. Gunn vet fortsatt ikke hvem kvinnen i den andre enden var. Hun spurte om Gunn var klar over at det brant rett bak huset hennes.

Da ringte Gunn datteren tilbake med en gang. Begge kattene var inne.

«Jeg sa at hun måtte putte Ofelia i buret og ta Elli under armen. Hun måtte sette seg i bilen og kjøre vekk.»

Senere ringte også politiet for å forsikre seg om at familien var i sikkerhet.

For Gunn var det hele uvirkelig. Brannen hadde først virket så langt unna.

«Det viktigste for meg var at Felicia var trygg.»

Fikk ikke lov å hente kattene

Felicia ringte faren og ba ham komme for å hjelpe. Han kjørte mot huset, men ble stoppet lenger nede i boligfeltet. Samtidig klarte ikke Felicia å få tak i kattene.

Til slutt måtte hun løpe ned for å møte faren. Da hun og faren forsøkte å dra tilbake, fikk de ikke

lov. Elli og Ofelia måtte bli igjen i huset.

«Det var fælt», sier Gunn. Samtidig forsøkte mor og datter å finne trøst i at de i det minste visste hvor dyrene var. Elli er innefatt, mens Ofelia tidligere har vært villkatt.

«Hadde kattene vært ute, ville vi nok aldri funnet dem igjen. Jeg tror ikke de hadde kommet tilbake dersom de hadde forsvunnet i alt kaoset.»

Fra Skjåk kunne Gunn ikke gjøre annet enn å følge utviklingen på fjernsyn. Avstanden gjorde hjelpeløsheten enda større.

«Det var rett og slett stressende. Alt var så voldsomt og uvirkelig. Jeg satt egentlig bare og gapte og trodde ikke mine egne øyne.»

I løpet av fredagskvelden så Gunn på TV at flammene beveget seg langs siden av huset. Så begynte det å brenne i tomanns-

boligen rett ved siden av. Da var hun sikker på at hun kom til å miste både hjemmet og kattene. «Jeg trodde det flere ganger i løpet av kvelden. Da nabohuset tok fyr, tenkte jeg at nå går alt tapt.»

Forberedte datteren på det verste

Lørdag var Gunn på vei hjem fra ferie.

I brannområdet fikk enkelte beboere etter hvert komme inn sammen med Sivilforsvaret for å hente dyr, medisiner og andre nødvendige eiendeler fra hus som fortsatt sto. Felicia fikk tillatelse til å hente kattene.

«All ære til dem som organiserte dette. Det ble tatt hånd om på en god måte», sier Gunn.

Da hun selv kom frem til Krokstadelva, måtte hun vente utenfor sperringene ved butikken. Hun visste ikke hva datteren ville finne inne i huset.

«Jeg hadde forberedt Felicia på at kattene kunne være døde. Det

– Jeg forstår ikke hvordan jeg kunne være så heldig.

hadde vært så mye røyk i området.»

Så ringte telefonen.

«Mamma, det ser helt likt ut inne i huset», sa Felicia. «Det lukter ikke røyk, det er ikke sot, og møblene står fortsatt hele på verandaen. Kattene lever.»

Gunn husker fremdeles reaksjonen sin.

«Jeg var bare sjeleglad. Jeg tror jeg ropte: Herregud, lever de?»

Inne i huset hadde Elli ligget i hengekøyen på klatrestativet sitt. Hun så på Felicia som om hun lurte på hva i all verden som foregikk. Ofelia reagerte annerledes. Hun sprang rundt på gulvet og var tydelig redd.

Det siste døgnet hadde vært fullt av ukjente lyder og lukter. Flammene hadde spraket utenfor. Seks helikoptre hadde deltatt i slukkingen, og støyen over boligområdet hadde vært voldsom.

«Det må ha bråkt ganske mye for dem», sier Gunn.

Utenfor sperringene ved Kiwi ble hun endelig gjenforent med Felicia, Elli og Ofelia. Det ble mange gledestårer.

«Det går ikke an å beskrive hvordan det føltes, eller den påkjenningen jeg hadde vært gjennom natten før jeg skulle dra hjem.»

Ser ut som en krigssone

Først onsdagen etter fikk Gunn selv komme tilbake til brannområdet. Synet som møtte henne, var langt verre enn hun hadde klart å forestille seg.

«Det var helt surrealistisk. Det ser ut som en krigssone, akkurat sånn som du ser på TV. Der det hadde brent som verst, var det ingenting igjen.»

Flere steder sto utbrente bilvrak. Noen hus var redusert til piper og grunnmurer. Andre bygninger sto bare delvis igjen.

Gunn fikk et kvarter inne i huset for å hente nødvendige ting.

Like utenfor inngangen sto bilen som Felicia hadde forlatt da hun løp for å møte faren. Den hadde fått hard medfart. Bilen hadde fått store bulker i panseret og skader på venstre forskjerm. Frontruten var sprukket, og ekstralyktene var revet av. Skadene skyldtes trolig vannet som helikoptrene slapp over området.

Inne i huset var det derimot nesten ingenting som vitnet om katastrofen. Alt var som før. Det luktet ikke røyk. Klærne var uskadde. Det fantes ingen spor av sot inne.

Da en representant fra skadebegrensningsfirmaet Recover senere kom på besøk, stoppet han allerede i gangen.

«Det lukter jo ingenting her», sa han.

Etter å ha undersøkt boligen ristet han på hodet.

«Du har ingen sotskader, ingen røykskader, ingen skader på fasadene og ingen vannskader.»

Det eneste Gunn kunne finne, var en bitteliten sotfleck på verandaen.

«Jeg forstår ikke hvordan jeg kunne være så heldig.»

Vinden var på hennes side

I gaten der Gunn bor, var det ti boliger før brannen. To av dem er borte. Den ene tilhørte hennes nærmeste nabo.

Selv tror Gunn at både vinden og helikoptrene reddet huset.

«Helikoptrene slukket helt til det ble mørkt, og vinden dro flammene bort fra huset mitt. Uten slukkingen og vindretningen hadde jeg nok ikke hatt noe hus i dag.»

Hun tenker også på uteboden. Den var full av bjørkeved.

«Hadde flammene nådd boden, hadde det gått gærent.»

For Gunn er lettelsen stor. Likevel kommer den med en tung bakside.

«Det er ikke sånn at jeg kan hoppe rundt og juble over at huset mitt står. Jeg kjenner så mange som har mistet alt.»

«Selvfølgelig er jeg utrolig

glad for at huset mitt er der. Det skal jeg ikke stikke under en stol. Samtidig vet jeg at mange av dem jeg kjenner som har mistet alt, faktisk er glade på mine vegne. Jeg har ikke merket noen misunnelse.»

Stillheten

Nå har Gunn flyttet hjem igjen. Fra verandaen kan hun nesten lure seg selv til å tro at ingenting har skjedd, så lenge hun ser rett fram.

«Men når jeg snur meg til venstre, ser jeg skjelettet av tomannsboligen.»

Det er ikke bare utsikten som er forandret. Luktene er annerledes. Og stillheten er uvant. Før pleide hun å høre barn som lekte, gressklippere som gikk og naboer som brukte høytrykksspylere. Hverdagslyder.

«Nå må jeg sette på radioen og TV. Det er så stille her.»

Strømmen har kommet tilbake. Mange har også fått vann og avløp igjen. Gunn regner med at flere etter hvert vil vende tilbake til boligfeltet, selv om noen har sagt de ikke vil tilbake.

Hun vet det vil ta tid før Stenseth blir slik hun husker det. Selv har hun ingen planer om å flytte.

«Det er ikke noe alternativ. Jeg trives her, og jeg hadde heller ikke hatt økonomi til å flytte.»

Ofelia sprang rett inn i ruinene

Også kattene har måttet finne tilbake til hverdagen. Elli virket som seg selv nesten med en gang hun kom hjem. Ofelia løp derimot rett under sofaen.

«Hun var livredd da hun ble hentet, og det hang nok igjen. Først etter noen dager begynte hun å ligne mer på seg selv. Da hun gikk ut, var det første hun gjorde, å springe inn i brannruinene.»

«Hun skulle nok utforske. Hun var ute i fire og en halv time, og da begynte jeg å bli litt nervøs.» Men Ofelia kom hjem igjen, slik hun alltid pleier.

For andre katteeiere i området er uvissheten fortsatt ikke over.

Så vidt Gunn vet, er seks katter fremdeles savnet. Hun berømmer hjelpemannskapene som har lett etter dyrene og hjulpet familiene.

«De har gjort en ekstrem innsats. Det er helt utrolig.»

For Gunn betyr dyrehjelpen ekstra mye. Både Elli og Ofelia kommer fra Kattehjelpen Drammen og omegn. Derfor støtter hun organisasjonen gjennom Grasrotandelen.

Frykter dem som tar seg inn

Selv om Gunn føler seg trygg hjemme, kjenner hun fortsatt brannen i kroppen.

«Jeg er mentalt sliten og sover mer enn vanlig.»

Det som uroer henne mest nå, er menneskene som utnytter situasjonen i det delvis fraflyttede boligfeltet. Ifølge Gunn har det vært innbrudd i hus der ingen bor, og stengte dører har blitt brutt opp.

«Det er skikkelig respektløst», sier hun.

Likevel nekter hun å la uroen bestemme hvordan fremtiden skal bli.

«Det er jo her jeg har livet mitt. Det er hjemmet mitt. Det er det jeg har.»

Drømmer om bobler på ny veranda

Gunn tror på et nytt Stenseth. Hun tror at naboene kommer tilbake, at husene reiser seg igjen, og at barna etter hvert vil fylle gatene med liv.

«Jeg har ingen problemer med å fortsette å bo her. Det kommer til å bli bra. Vi får tilbake det gode naboskapet.»

En av naboene hadde bare bodd kort tid i nabolaget. Hun mistet alt. Gunn beskriver henne som verdens søteste jente. Midt i alt det vonde klarte naboen likevel å se for seg en annen fremtid.

Med et glimt i øyet sa naboen: «Om et par år skal vi sitte på den nye verandaen min og drikke oss dritings på bobler.»

For Gunn er det nettopp gode naboer og vissheten om at hun

fortsatt har et hjem som gjør det mulig å se forbi ruinene.

Krokstadelva og Stenseth

Krokstadelva ligger på nordsiden av Drammenselva, omkring tolv kilometer vest for Drammen sentrum.

Stenseth ligger i åssiden øst i Krokstadelva. Boligfeltet ble i hovedsak bygget ut i 1970- og 1980-årene og består blant annet av rekkehus, tomannsboliger, terrasseblokker og eneboliger.

Flere av veiene har navn hentet fra verdensrommet. Plutobakken, Jupiterveien, Neptunveien og Nordlysveien er eksempler på gatenavn i området.

Brannen på Stenseth

Brannen startet på ettermiddagen fredag 17. juli 2026.

Seks helikoptre deltok i slukkingen. Brannvesenet fikk bistand fra blant andre Sivilforsvaret, Heimevernet, politiet, frivillige og brannmannskaper fra flere steder på Østlandet.

Mer enn 100 boliger brant ned.

Ingen mennesker omkom, men over 400 personer ble evakuert.

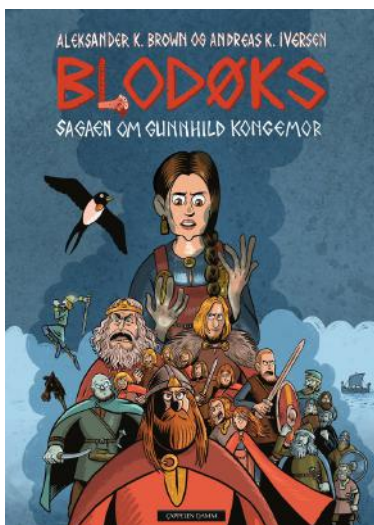

Terning- kastet

"Blodøks - Sagaen om Gunnhild Kongemor"

av Aleksander K. Brown & Andreas K. Iversen. Cappelen Damm, 2026

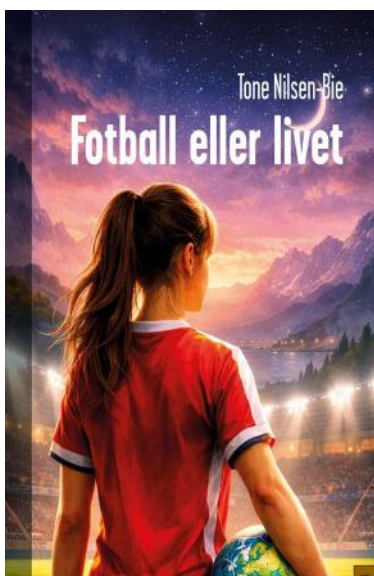
Dette er historieforteljing på høgt nivå.

Den er spennende, lærerik og rett og slett eit mesterverk av ei bok. Her fungerer alt frå A til Å, og det er berre å la seg rive med av historia.

Dette er ei teikneseriebok som definitivt alle skuler bør ha i sitt bibliotek. Gi oss fleire slike bøker!

"Fotball eller livet"

av Tone Nilsen-Bie, Skriveakademiet, 2026

Ei novellesamling for ungdom som går rett på den problematikken mange ungdommer står overfor.

Novellene overrasker, sjokkerer og viser eit vidt spekter av ungdom på godt og vondt.

Tone Nilsen-Bie har brukt tid på å bygge opp karakterer og historier til å danne ein raud tråd gjennom dei frittstående novellene.

Dette er eit prakteksempel på å treffe målgruppe med sitt innhald, sitt språk og at den er lettlest, men samtidig til stor ettertanke.

v/Kjell Magne Gjøsæter

<https://bokblogger.com>

"Vagusnerven - Kroppens skjulte superkraft"

av Annette Løno & Torkil Færø. Frisk Forlag, 2025

Ei interessant og fengslende bok om å styrke helsen innenfra med enkle øvelser og gode tips og råd.

Den er like informativ som den er praktisk, og viss ein gjer ting rett så kan det gi ein god helsegevinst på kort sikt og lang sikt.

Annette Løno og Torkil Færø har skrevet ei bok med innlevelse, faglig bakgrunnsstoff og mange gode dømme ein møter på i kvardagen, på ein forståelig og enkel måte.

"Stillheten som vitne"

av Roger Albrigtsen. Forlaget Kristiansen. 2026

«Stillheten som vitne» er ei litt annleis bok om krigens dager.

Her kjem refleksjonene frå forfattar til sin rett og han setter søkelyset på det finnmarkingene måtte gå gjennom. Det er eit nært bilete av det fryktelige som utspant seg, og det skapes ettertanke og ein djupere forståelse for kva dei opplevde.

Ingen melder seg inn i en **SEKT**

Når Kaja Nygaard går søndagstur i Stavanger, hender det at hun tenker på hvor et lik kunne ligget uoppdaget i ukevis. I «En sterkere tro» vender hun blikket mot et annet mørke: lukkede miljøer som lokker sårbare mennesker med fellesskap, trygghet og følelsen av å bli sett. For grensen mellom omsorg og kontroll kan være skremmende liten.

TEKST: Anne Lise Johannessen | FOTO: Christopher Helberg

Vakre jærstrender, oljepenger, makt og små forhold der alle kjenner alle. For Kaja Nygaard er Stavanger den perfekte byen å begå litterære mord i. Nå lar hun politikvinnen Martha Krogh bevege seg inn i lukkede miljøer der lengselen etter å høre til kan bli farligere enn noen aner.

Hvem er Martha Krogh?

– Martha er en ung politikvinne i Stavanger – litt hard på utsida og litt myk inni. Hun bor på Hundvåg, kjører en gammel Fiat som knurrer motvillig til liv, svømmer lengder på Gamlingen og røyker og drikker mer enn hun burde. Hun har en sylskarp rettferdighetssans og en grundighet hun

har arvet fra faren, som selv var politietterforsker. Han døde da Martha var femten, og det tapet er motoren i mye av det hun gjør – hun har til og med tatovert en liten e bak øret, etter ham. Privatlivet er småkaotisk, men gi henne en sak, og hun slipper ikke taket før hun har snudd hver stein.

Hva liker du best ved henne, og hva har du minst sans for?

– Jeg liker best at hun aldri gir opp. Hun har en indre motor som driver henne inn i saker andre helst ville latt ligge. Minst sans har jeg for at hun tar alt på egne skuldre. Hun skjuler ting for kollegene sine, biter smerten i seg og går alene inn i situasjoner hun

burde hatt noen med seg i. Hun stoler for lite på folk. Men det er klart – som forfatter er jeg jo hemmelig takknemlig for akkurat de sidene. De skaper spenningen.

Er det sider ved Martha du kjenner igjen i deg selv?

– Vi er nokså ulike jeg og Martha, men noe har vi i felles. Rettferdighetssansen deler vi definitivt – jeg har bakgrunn som revisor, og trangen til å avdekke det som ikke stemmer, sitter dypt i oss begge. Staheten kjenner jeg nok også igjen. Men Martha er langt mer dumdristig enn meg, og livet mitt er langt mer ordnet og etablert enn hennes.

Har hun noen gang gjort noe i skriveprosessen som du ikke hadde planlagt?

– Ja, stadig vekk! Skriveprosessen min er veldig organisk – jeg ser scenene for meg som en film, og karakterene lever litt sitt eget liv. Flere ganger har Martha tatt valg jeg ikke hadde planlagt, sagt ting jeg ikke visste hun mente, eller nektet å gjøre det plottet mitt egentlig krevde. Da er det som regel hun som har rett, og jeg som må skrive om.

Blir du mer beskyttende overfor henne jo flere bøker du skriver, eller blir du stadig hardere mot henne?

– Hardere, dessverre for Martha. Jo bedre jeg kjenner henne, jo mer vet jeg om hvor det gjør vondt – og som krimforfatter er det jobben

min å trykke akkurat der. I "En sterkere tro" starter hun skadet og i rehabilitering, med smerter hun skjuler for å få komme tilbake i tjeneste. I "Et dypere svik" har jeg tatt fra henne enda mer og sendt henne inn i det såreste av alt: spørsmålene rundt farens død. Spenning oppstår når noe står på spill, og da må jeg tørre å utsette henne for det jeg helst ville skånet henne for.

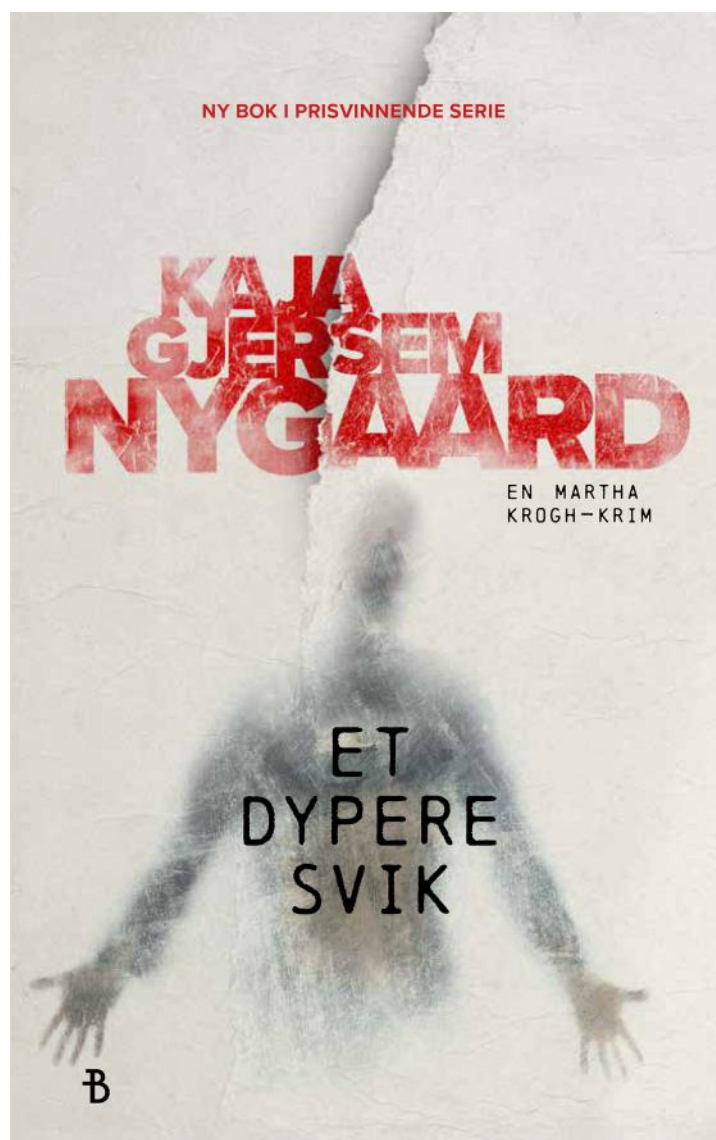
Hva er den største misforståelsen leserne kan ha om Martha?

– At det harde ytre er hele henne – at hun bare er en tøff, selvdestruktiv politikvinne med sans for whisky og dårlige beslutninger. Men alt det er egentlig sorgarbeid. Hun mistet faren som tenåring, og mye av det hun gjør, er måter å overleve det på. De som leser

nøye, ser omsorgen: måten hun ser menneskene i sakene sine på, måten hun fortsatt snakker med faren. Hun er ikke kald – hun er redd for å miste flere.

Når forsto du at Stavanger kunne romme et helt krimunivers?

– Jeg tror det gikk opp for meg da jeg innså at jeg ikke trengte å finne på noe – regionen har allerede alt en krimforfatter trenger. Oljepenger og raske formuer, små forhold der alle i maktposisjoner kjenner hverandre, og så har du landskapet rundt: bøkeskogen ved Mosvannet, Jærstrendene, øyene i fjorden. Steder som er vakre i sollys og ganske andre steder i tåke og mørke. Det kler sjangeren.

Hva er det ved Stavanger som gjør byen så egnet for mørke fortellinger?

– Kontrastene. Oljeglansen på overflaten og skyggene i sidegatene. Stavanger er en by med mye penger og korte avstander mellom folk med makt – og nettopp der forholdene er små, oppstår gråsonene. Vennetjenester glir over i korrupsjon, og korrupsjon glir over i noe enda mørkere. Legg til vestlandsnaturen, som er dramatisk nok i seg selv, så har du en perfekt scene.

Du har beskrevet bokserien som et slags Gotham City av Stavanger. Hva skjuler seg under oljeglansen i din versjon av byen?

– Lag. Det er derfor jeg bruker Gotham-bildet – ikke fordi byen

er «mørk» hele tiden, men fordi den har lag. Under overflaten i mitt Stavanger finner du nettverkene: jappemiljøer, MC-klubber, folk i posisjoner som skylder hverandre tjenester, penger som beveger seg der ingen ser. Og i "Et dypere svik" har jeg gått «all in» og lagt til enda et lag: kunnskapens høyborg. Universitetet, forskningsmiljøene, oppstartsselskapene og oljeindustrien – fra Kjølvs Egelands hus til forsyningsbasen i Risavika. Også der det forskes og innoveres, står det noe på spill som er verdt å drepe for.

Er det enklere eller vanskeligere å skrive kritisk om en by du selv er glad i?

– Begge deler. Enklere fordi jeg kjenner byen så godt at jeg vet nøyaktig hvor jeg skal lete

– kjærligheten gir presisjon. Vanskeligere fordi jeg vil at det skal være rettferdig. Jeg skriver ikke mørkt om Stavanger fordi jeg misliker byen, men fordi jeg er glad i den. Man tåler et kritisk blikk fra en som bryr seg.

Hva legger en lokal leser merke til som andre lesere kanskje ikke ser?

– De lokale leserne kjenner igjen alt – gatene, puben, kaia, været. De vet nøyaktig hvor Martha står når vinden tar tak i henne. Og så tror jeg de kjenner igjen noe mer subtilt: hvordan folk snakker, hvordan det lukter. En leser fra Oslo leser et spennende plott, og blir litt kjent i en ny by; en siddis leser sin egen by og lurar kanskje på hvem jeg egentlig skriver om, fordi de kjenner seg så godt igjen i

geografien. (Svaret er: jeg skriver fiksjon.)

Når du går gjennom Stavanger, ser du fortsatt en vanlig by, eller leter du automatisk etter steder der et lik kan skjules?

– Jeg er redd jeg er blitt litt yrkes-skadet. Jeg går tur og tenker «her ville ingen funnet noe på ukevis». Naturen er min største inspira-sjonskilde, så mange av åstedene mine er funnet på helt vanlige søndagsturer. Inne i sentrum liker jeg av og til å se for meg karak-terene mine. Martha på Piren pub etter en lang og dårlig dag på jobb, eller på utebadet, Gamlin-gen, der hun teller lengder for å holde tankene unna. Går jeg langs Mosvannet, ser jeg henne i bøke-

skogen på nordøstsiden – og så tar jeg meg i å kikke litt ekstra nøye ut mot vannkanten, der svanene bygger rede. Litt av sjarmen med å skrive fra egen by er jo nettopp det: Leserne kan gå de samme rundene. Stedene finnes i virkelig-heten.

Hva var det aller første bildet eller den første tanken som satte i gang "En sterkere tro"?

– Det begynte ikke med et lik eller et åsted, men med en tanke om utenforskap – og hvordan det kan endre mennesker. Vi lever i et samfunn der veldig mange er ensomme, og der det ikke alltid er så lett å finne plassen sin. Man kan være omgitt av folk og likevel føle at ingen egentlig ser en. Jeg

begynte å lure på hva den leng-selen gjør med oss over tid – og hva vi er villige til å gi til de som endelig tilbyr oss en plass. For det er jo det som er så urovekkende: Fellesskapet som redder deg og fellesskapet som fanger deg, kan se helt like ut fra utsiden. Derfra vokste hele historien frem, med mennesker som hver på sin måte står utenfor – og som alle får et tilbud om å høre til.

Hvor går grensen mellom en sterk tro og en tro som blir far-lig?

– For meg går grensen ved tvilen. En sunn tro tåler spørsmål, mot-stand og mennesker som mener noe annet. Den blir farlig i det øyeblikket tvil blir forbudt – når

lojalitet til fellesskapet veier tyngre enn omsorgen for enkeltmennesket, og når «dette er noe jeg skylder dem» erstatter «dette er noe jeg selv velger». I boka "En sterkere tro" utforsker jeg det fra to kanter: en etablert menighet der et menighetsråd tar valg på vegne av unge mennesker med enorme konsekvenser, og et lukket øysamfunn bygd rundt én karismatisk leder. Det er to veldig ulike fellesskap – men mekanismen er den samme. Og det trenger strengt tatt ikke handle om Gud i det hele tatt. Det handler om makt og om lengselen etter å høre til.

Hva skremmer deg mest ved lukkede miljøer?

– Hvem de rekrutterer. De lukkede

miljøene i "En sterkere tro" leter ikke etter sterke mennesker – de leter etter sårbare. Folk på vei ut av rus, ensomme unge som bare skroller på mobilen og føler at livet deres er uinteressant, mennesker i sorg. Så tilbyr de akkurat det disse menneskene mangler: å bli sett, å være en del av en familie, å gjøre noe som betyr noe. Det er det som skremmer meg mest – at oppskriften er så enkel, og at den virker på helt vanlige folk. Ingen av oss er immune mot å bli sett av noen som forstår nøyaktig hva vi trenger å høre. Og når man først er innenfor, er døren ut så mye trangere enn døren inn.

Hva slags undersøkelser og research gjorde du før du skrev?

– Boka berører flere miljøer som krevde research: frikirkelige forsamlinger og bedehuskulturen her i Rogaland, frivillighetsprogrammer som sender unge nordmenn til utlandet, rusomsorg og ettervern, og psykologien bak sekter og rekruttering – hvordan karismatiske ledere identifiserer og binder til seg sårbare mennesker. Jeg har både lest fagbøker og sett dokumentarer, i tillegg har jeg brukt en del tid på å snakke med folk med bakgrunn fra slike miljøer, men også politifolk og folk i rusomsorgen.

Var det noe du oppdaget under arbeidet som overrasket eller ubehaget deg?

– Det som overrasket meg mest,

— Ingen melder seg inn i en sekt. Man melder seg inn i et fellesskap, og så flyttes grensene, én centimeter av gangen.

“

var hvor nært det er. Jeg trengte ikke lete i fjerne land eller ekstreme sekter – mekanismene finnes i miljøer som ser helt alminnelige ut utenfra. Det ubehagelige var å innse hvor glidende overgangene er: fra fellesskap til kontroll, fra omsorg til eierskap. Ingen melder seg inn i en sekt. Man melder seg inn i et fellesskap – og så flyttes grensene, én centimeter av gangen.

Har du vært redd for å støte noen lesere?

— Jeg har tenkt mye på det, ja – alle bøkene mine rører jo ved ting mange folk har sterke følelser for. I "En sterkere tro" handler det jo om tro og en pågående konflikt i Midtøsten. Men jeg har ikke skrevet den for å ramme mennesker som har en tro, tvert imot. Boka handler ikke om troen i seg selv – den handler om hva som skjer når noen bruker menneskers lengsel etter tilhørighet og mening som et verktøy. Det skjer i et religiøst fellesskap i boka, men det skjer like mye i et miljø som ikke er religiøst i det hele tatt. Maktmisbruk er konfesjonsløst. Det er ikke troen som er farlig, det er de som bruker den som våpen. Og når det gjelder det geopolitiske, har jeg forsøkt å holde blikket der det hører hjemme i en krim: på menneskene, sorgen og konsekvensene – ikke på å felle dommer i en konflikt.

Har du fått reaksjoner fra mennesker som kjenner igjen miljøene eller tematikken?

— Ja, og det er de tilbakemeldingene som gjør sterkest inntrykk. Noen har tatt kontakt og fortalt om egne erfaringer med lukkede miljøer – om hvor godt de kjenner igjen følelsen av å bli sett av noen som ville dem noe annet enn de sa. Da kjennes det ut som boka har gjort noe mer enn å underholde.

Har forfatterskapet forandret måten du ser på mennesker på?

— Ja, men kanskje motsatt av det man skulle tro: Det har gjort meg rausere. Når man skriver krim, må man forstå alle karakterene sine innenfra – også de som gjør forferdelige ting. Ingen av dem våkner en morgen og bestemmer seg for å bli onde. De glir dit, én liten beslutning av gangen, ofte drevet av helt gjenkjennelige ting: sorg, skam, ensomhet, lojalitet, lengselen etter å høre til. Det har lært meg at grensen mellom «oss» og «dem» er mye tynnere enn vi liker å tro. Så jeg har nok blitt mindre dømmende – og mer nysgjerrig på hva som ligger bak når mennesker handler som de gjør.

Har du blitt mer mistenksom etter at du begynte å skrive krim?

— Jeg var nok i overkant mistenksom allerede – jeg har vært både mørkredd og nysgjerrig siden jeg var barn, og det tror jeg nesten en krimforfatter må være. Jeg tror ikke jeg er blitt mer mistenksom overfor enkeltmennesker, men jeg er blitt mer oppmerksom på systemer og gråsoner. Og så har jeg fått en ny vane: Jeg observerer hele tiden. Måten folk snakker på, hva de ikke sier, hvem som ser på hvem rundt et bord. Alt er potensielt materiale. Også måten naboen oppfører seg på når han er ute og lufter hunden.

Vakkert skrevet, men ingen thriller ...

Helene Flood: «Nærmeste nabo». Aschehoug 2026

Det er ingen tvil om at Helene Flood er en av de aller beste forfatterne vi har i Norge om dagen. Hennes tre thrillere «Terapeuten», «Elskeren» og «Enken» kommer til å stå igjen som en pæle i vår litterære krimkrønike. I «Nærmeste nabo» tar hun et skritt til siden, og gir mer plass til de psykologiske konsekvensene av en voldsom død. Baksideteksten lover imidlertid at dette blir både farlig og skummelt. Det blir det aldri.

Tre trettenåringer møtes tilfeldig i skogen bak byggefeltet der de bor, og blir vitne til en tragedie. Skogen kalles Aldriskogen, et granholt på et par hundre meter som lenge har hatt ord på seg for å være et sted en helst holder seg unna. Der blir en alkoholiker og bygdeoriginal funnet drept, samtidig som Berets søster Agnes blir påkjørt og drept. Saken blir aldri ordentlig oppklart.

Mange år seinere er Beret fiolinist og bor alene i Paris. Mikkel er blitt en omstridt politiker, mens Sigurd er blitt lege, og lever et rolig familieliv. Så blir Beret påkjørt og drept i en bilulykke i Paris, og dødsfallet setter i gang en kjedereaksjon hos de gjenle-

vende i de tre familiene. Vi har ingen etterforskning som driver romanen framover, men psykologiske prosesser. Minner som løsner, handlinger som følger av dem, og nye brikker som settes i spill fordi noen endelig gjør noe. Litt etter litt åpner det gamle mysteriet seg.

Og litt etter litt er nøyaktig så fort det går.

Ikke én gang gjennom denne romanen kommer noen av Helene Floods tre hovedpersoner i reell fare, verken mens fortida rulles opp, eller i etterspillet. I seg selv er ikke det en dom over romanen, for «Nærmeste nabo» er på mange måter noe av det fineste Flood har skrevet. Men, når en setter merke-

lappen psykologisk thriller på noe, så skal den også bedømmes etter sjangerens premisser. Der synes jeg forlaget bryter kontrakten med meg som leser.

La oss se på det som fungerer først, for det er mye.

Flood har en penn som skiller seg ut i norsk spenningslitteratur. Hun skriver litterært uten å bli anstrengt, presist uten å bli tørt, og hun har en sjelden evne til å skape en dramaturgi som hekter oss på og nekter å slippe tak. Karakterene står i sterk kontrast til hverandre, og hun spiller disse kontrastene ut over tid i stedet for å hamre dem inn. Det psykologiske spennet i skildringene

Forfatter Geir Tangens bøker:

"Maestro" (2016), "Hjerteknuser" (2017), "Død manns tango" (2018), "Vargtimen" (2021), "La alt håp fare" (2022), "Hundedager" (2023) og "Snøengler" (2025).

er stort, og hun har en spisskompetanse vi alle misunner henne: Karakterene hennes forandrer seg kontinuerlig gjennom romanen. De overrasker oss, blir dypere, får mer rom, og tar valg vi ikke venter av dem. Det er ikke umotiverte vendinger, men utvidelser, noe som er langt vanskeligere å få til.

Utfordringen er ikke at dette er saktegående og seigtflytende. Kritikerroste Tana French er langt mer omstendelig i sine thrillere, for eksempel. Problemet er hvor Flood har plassert innsatsen.

Dramaet er over før boka begynner. Beret er død før vi rekker å bli kjent med henne. Mysteriet er flere tiår gammelt. De gjenlevende fra det som skjedde i skogen har ingen akutt trussel hengende over seg. De har minner som plager dem. Det som står på spill er en avsløring av fortida, mens all bevegelse i nåtid handler om utvidet innsikt. Det gir oss en roman der dramaet aldri tar skikkelig fart, og ingenting er i ferd med å skje.

Sammenligner vi med «Terapeuten», for eksempel, så hadde vi en forsvinning som pågikk mens vi leste. Uroen var lokali-

sert i nåtid, og den psykologiske innsikten kom som et resultat av at hovedpersonen sto i noe som truet henne. I «Nærmeste nabo» er denne faren påstått, men aldri iscenesatt.

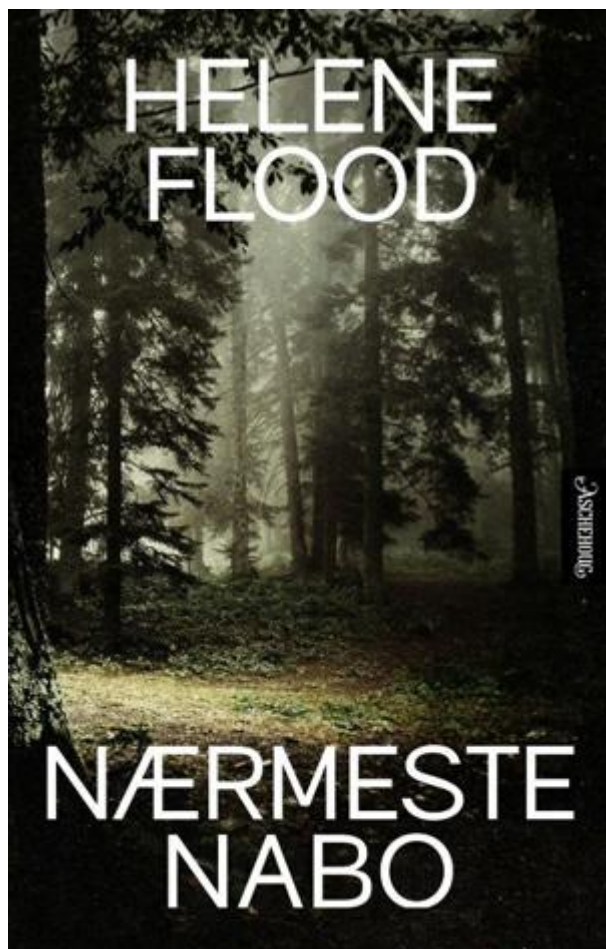
«Nærmeste nabo» er en svært god psykologisk roman som er solgt inn til oss lesere som en thriller, og det er der det feiler. Målt mot andre thrillere taper den på flere parametere. Den mangler både driv, innsats, trussel, og plotmessige overraskelser.

Måles den mot samtidsromaner om skam, søskenbånd og det som ikke blir snakket om i nære relasjoner, står den seg godt. Svært godt, faktisk.

Så les den. Det er en nydelig roman som du vil kose deg med, men ikke forvent at den skal være en neglebitter.

Les den fordi Helene Flood er en

mester i å skrive fram et menneske over tre hundre sider, for så å overraske deg på side tre hundre og én. Det er en sjelden egenskap, viktigere enn en god spenningskurve, og det gjør at historien sitter i deg mye lenger.

AV: Kim Daniel Lindegard, Pressesjef i Bonnier Norsk Forlag

HERLIG FEELGOOD FRA STAVANGER

Det var bestemorens gamle klassebilde som ga Linda Eloise Pedersen en knakende, god idé. Ti år senere er endelig Hjertermønster her!

– Jeg ønsket å skrive en bok som mange kan kjenne seg igjen i, sier Stavanger-forfatteren.

– Jeg husker at bestemor viste meg et klassebilde fra folkehøyskolen. Hun pekte på en ung gutt og sa at det var det kjekkeste året i hennes liv. Bildet dukket opp igjen da jeg ryddet, og slik ble ideen til Hjertermønster født, utdyper hun.

Nominert til pris

Tittelen har vært den samme siden første ord av boken ble skrevet. Likevel har det tatt ti år å ferdigstille den. Linda Eloise har nemlig vært opptatt med flere skriveprosjekter, og ble nominert til Uprisen for debutboken "Den kvelden vi ble ekte."

I Hjertermønster møter vi Molly som driver

en filmklubb. Egentlig drømmer hun om å gjøre noe helt annet. Mest av alt vil hun finne den store kjærligheten, men hun er lei av sjekkeapper og uromantiske dater. Damene i filmklubben gir mer enn gjerne råd, men ikke alle viser seg å være like gode.

Venninner på roadtrip

Etter å ha sett Titanic avslører den tidligere skuespillerinnen Eva en hemmelighet hun aldri har fortalt noen før. Venninnene Hildur og Vivian insisterer på å komme til bunns i Evas fortid, og snart begir de seg ut på en uforglemmelig roadtrip til Sørlandet i håp om å innfri drømmene sine og finne seg selv.

JON EWOS RUSLERIER

Dette rusleriet blir rundt en norsk klassiker. Vi skal til Dag Solstad. Og til romanen med den lange tittelen «Gymnaslærer Pedersens beretning om den store politiske vekkelsen som har hjemsøkt vårt land».

TEKST: Jon Ewo

Handlingen starter med at Peder- sen kommer, som nybakt lektor, med tog til Larvik i august 1968. Han får jobb på Larvik Gymnas og blir en del av kollegiet der. Hans prosjekt er å slå røtter og stifte familie. Han blir etter hvert gift med bibliotekar Lise Tanner og får barn med henne. Men så blir han stadig mer opptatt av den kommunistiske bevegelsen AKP (m-l). Blir til slutt medlem der og mye av boka skildrer de neste ti årenes politiske kamp. Pluss at han er utro med Nina Skåtøy, medlem i samme bevegelse.

Det første som slår en ved lesin- gen er jo den dokumentariske stilen. Dette kunne nesten vært biografien til en lektor ved navn Pedersen i Larvik. Solstad skri- ver i dybden om tankene og livet hans og det som skjer.

Men etter hvert skjønner vi jo at det som er bokas viktig- ste siktemål, er å skildre AKP (m-l)s vekst og fall. Forfatteren

vil prøve å forstå for det første hvordan en slik bevegelse kunne oppstå i Norge. Et land som ikke hadde noen revolusjonære tradisjoner. I alle fall ikke av betydning.

Ikke minst ville forfatteren, tror jeg, avslutte en trilogi. Han hadde allerede i romanene «Irr! Grønt!» og «Arild Asnes, 1970» forklart hvordan en ung intel- lektuell kunne bli en del av en kommunistisk bevegelse. Så til sammen danner de tre bøkene både en skildring av en tidsånd og en bevegelses framvekst og fall.

De tre hovedpersonene i disse romanene, Geir Brevik, Arild Asnes og gymnaslærer Pedersen blir jo også Solstads historie. Selv om forfatteren selv aldri avskrev sitt kommunistiske ståsted. I stedet valgte Dag Sol- stad å kalle seg kommunist like til sin død. Han sto i det, på tross av bevegelsens havari.

Det er skildret med sorg, men også med humor. (Han kaller jo i tittelen dette for en vekkelse og slår fast at den har hjemsøkt vårt land.) Han raljerer over seg selv, sin tankemåte og bevegelsens mange egenartede utvekster. På et vis blir han den store erindrer, en forfatter som på samme vis som Marcel Proust skildrer en tidsånd, en klasse og en måte å leve på. Proust var da også en av hans forbilder. Han skriver om ham i flere artikler, som kan gjenfinnes i artikkelsamlingene hans.

Alt i alt er boka et slags sorgarbeid. Ikke bare over egen skjebne, men over noe han trodde fullt og fast på. Og som han fremdeles sto for da han skrev romanen. Boka vakte stor oppmerksomhet da den kom, fordi den satte ord på det som mange medlemmer av AKP (m-l) hadde opplevd selv. Mange har også kalt den for den beste

JON EWO

Jon Ewo har skrevet bøker for alle aldre og i mange sjangere. Han har vunnet en rekke priser. Men i denne spalten med ruslerier skriver han om bøker han har lest.

Den som vil lese hans ukentlige, nye lørdagsrusleri kan gå inn på gruppa «Litterære ruslerier».

Han tar gjerne ruslerioppdrag i biblioteker og leseforeninger.

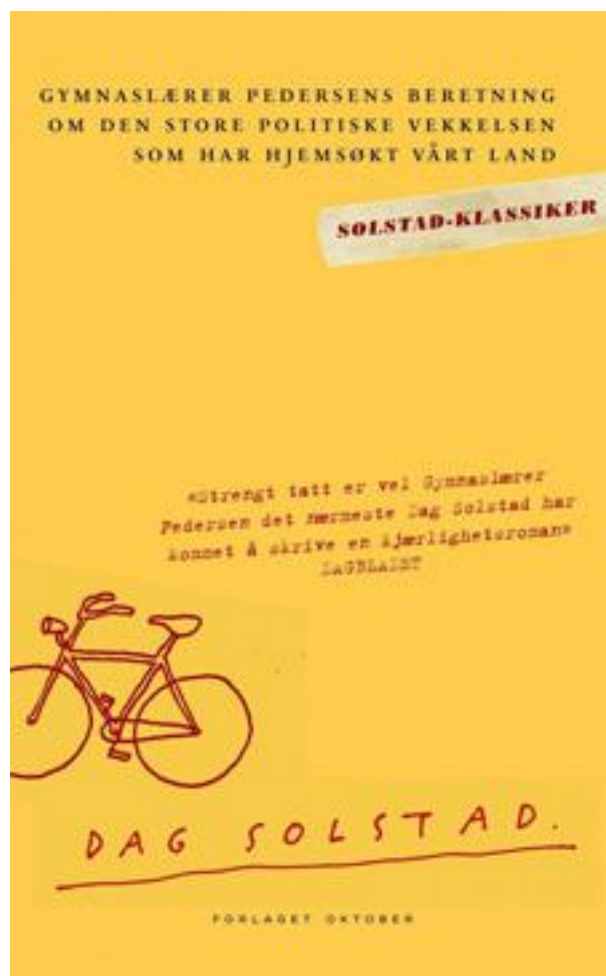

analysen av denne bevegelsens vekst og fall.

Selv om man ikke bryr seg om dette mikropartiet fra norsk historie, så skildrer den i alle fall en generasjons tankeliv og tro og er, selv om dette kalles en roman, et viktig tidsbilde. Forfatterens skrivestil er helt egenartet.

Funfacts

- Dag Solstad er oversatt til over 40 språk.
- I Sandefjord finner du Dag Solstads plass.
- Fra 1981-1998 utga han fem fotballbøker sammen med Jon Michelet.

«BOK- PRATEN»

Arbeidet med Bodø/Glimts nye stadion avdekker en gammel tyskerbunker, og der blir det gjort et mildt sagt makabert funn. Hvor kom ideen til akkurat dette fra?

– Bodø var en viktig by for tyskerne. Byen ble jo først bombet våren 1940, og deretter kom en anselig mengde tyske soldater til byen. De bygde blant annet en rekke forsvarsverk, hvor kystbatteriet på Løp er ett av de mest kjente (Anlegget er også med i «Det siste stykket hjem»). Men noen av disse forsvarsstillingene ble aldri ferdigstilt, og etter krigen ble de bare forlatt, revet eller dekket til. Da byggingen av den nye stadion tok til, tok jeg meg selv i å lure på hva som kanskje kunne skjule seg under bakken. Boka heter «Den siste du ser».

Hva ligger i tittelen, uten at du røper for mye?

– Tittelen spiller på noe både

Jakob tenker, og en høyst ubehagelig situasjon han etter hvert befinner seg i.

Dette er femte bok om Jakob Weber. Hvordan har han forandret seg siden du møtte ham første gang, og har han utviklet seg slik du opprinnelig hadde tenkt?

– Både ja og nei. Jeg tenkte, og tenker, mye på hvordan utviklingsbuen for alle de fire hovedpersonene skal bli, altså Jakob, Armann, Fine og Noora. Et poeng med serien er at leseren som følger dem, skal få være med på den ferden de også. Gleder, sorger, livstruende situasjoner og jubel. Alt dette farger jo en person, og Jakob er ikke noe unntak.

Hvor mye av Ørjan finnes egentlig i Jakob Weber? Er det sider ved ham du kjenner deg litt for godt igjen i?

– Jakob er jo glad i Bodø og har

byens fotballag i sitt hjerte. Der er han og jeg helt lik. Men Jakob er nok mere stillfaren enn jeg. I så måte har jeg noe mer til felles med Armann, og kan hende er det litt av Nooras spontanitet i meg også...

Du skriver om ganske mørke sider ved mennesker, blant annet makt, besettelse og kontroll. Klarer du å legge historiene fra deg når du lukker PC-en om kvelden?

– Ja, det har jeg blitt ganske flink til. Jeg starter dagen med å skrive, og holder ofte på frem til lunsj. Men da er jeg tom og tenker ikke så mye på 'gjengen i Bodø' resten av dagen (Så hjelper det jo at jeg jobber med andre prosjekter også). Men når manuset nærmer seg ferdigstillelse, og under språkvasken, er det Jakob & Co 24/7 så lenge det står på. Da hender det jeg våkner midt på natten 'i Jakobs hode.'

I «Den siste du ser» lar Ørjan Karlsson arbeidet med Bodø/Glimts nye stadion avdekke en gammel tyskerbunker med et makabert innhold. Den femte boka om Jakob Weber henter næring fra byens krigshistorie og gir samtidig leserne svarene de har ventet på gjennom fire bøker.

Du har lenge hatt en krevende jobb innen samfunnssikkerhet og beredskap ved siden av forfatterskapet. Hvordan får du egentlig plass til både jobb, skriving og et vanlig liv?

– Jeg har akkurat byttet jobb, og gått ned til 50 prosent for å være litt snillere med meg selv. Jeg merker jo også økende internasjonal etterspørsel etter at serien om Jakob har blitt solgt til flere land. I sum gjør det at jeg bestemte meg for å bli forfatter 50 prosent av tiden min, og kan hende blir det 100 prosent etter hvert.

Hva gjør Ørjan Karlsson når han skal koble helt av og ikke være verken forfatter eller avdelingsleder?

– Da tar han seg en løpetur, leser en bok eller drar på konsert eller festival.

Når leseren lukker «Den siste du ser», hva håper du aller mest at de sitter igjen med?

– At de har fått svarene de har ventet på etter å ha lest de fire første bøkene, samtidig som de allerede lurer litt på hva som kommer til å skje i bok seks...

INGER SOFIES ANBEFALINGER

*Inger Sofie Frog Austnes er bibliotekar på Sandefjordbibliotekene.
I denne spalten gir hun to gode boktips.*

Tove Nilsen:

"Skrivefest"

Jeg kom over samlinga "Skrivefest" av Tove Nilsen fra 2005.

Den starter med takk til alle som leser og slutter med takk til alle som ikke leser.

Her møtes vi ikke av pekefinger eller snobberi, men gode historier og forfattermøter som gjør min sommerlesing komplett.

Doris Lessing og Ernest

Hemingway er kjent for mange, men hva med en skikkelig spenningsbok av Stephen King?

Det meste Tove Nilsen trekker frem her gjør meg nysgjerrig. Den siste historien er om Henning Mankell og om alt han er engasjert i og variasjonen over bøkene hans.

Her er krim til deg som vil jage bort kjedsomhet og får deg til å glemme ulykkene i livet. Lesing og skrivning dreier seg om å sortere minner og trekke frem de viktigste til glede, nytte og inspirasjon. Hva er drivkreftene bak litteraturen og hvorfor skrivefest?

Ikke gå glipp av forordet som byr på en deilig historie fra virkeligheten da Nilsen måtte en tur i kjelleren.

Oktober, 2005

Tove Jansson:

"Billedhuggerens datter"

"Morfaren min var prest og pleide å preke for kongen". Slik starter Tove Jansson boka og minnene.

Vi er mange som lever med mummiuniverset og referansene derfra. Flere av oss leser også "Sommerboken" hvert år.

Hun er rå på stemninger og å bringe frem de gode minnene.

Selvbiografien starter med de tidligste opplevel-

sene og er skrevet i et barnlig, levende språk.

Tove Jansson vokste opp med kunstnerforeldre. Moren illustrerte bøker og faren var billedhugger med atelier på tomte så Tove kunne utfolde seg og fikk kunsten tett på.

Somrene var ekstra lange med slekta samlet. Hus og omgivelser ga inspirasjon til liv, lek og daglige teaterforestillinger.

19 små fortellinger binder livet som liten sammen og gjør boka til en herlig skildring med lyder og lukter fra et lykkelig liv og barndom.

Jeg tenker at ideen til mummihuset og fantasiverdenen startet her. En liten bok om et stort menneske som ga så mye til mange.

Heinesen, 2015

Et langt liv som bokpusher

I mer enn 30 år har Knut Gørvell jobbet med å få andres bøker ut til leserne. Da han måtte forlate Cappelen Damm, ble han ikke pensjonist, men podkastvert, gründer og romandebutant 67 år gammel. Nå forteller han om boka som både er en kjærlighetserklæring til bokbransjen og et spark til lederne.

AV: Anne Lise Johannessen | FOTO: Privat

Knut Gørvell er nå aktuell med boka "Gyldenløves arv" som gis ut hos Bonnier.

Du har brukt store deler av yrkeslivet på å få andre menneskers bøker ut til leserne. Når begynte du å kjenne at du hadde lyst til å stå på den andre siden og skrive selv?

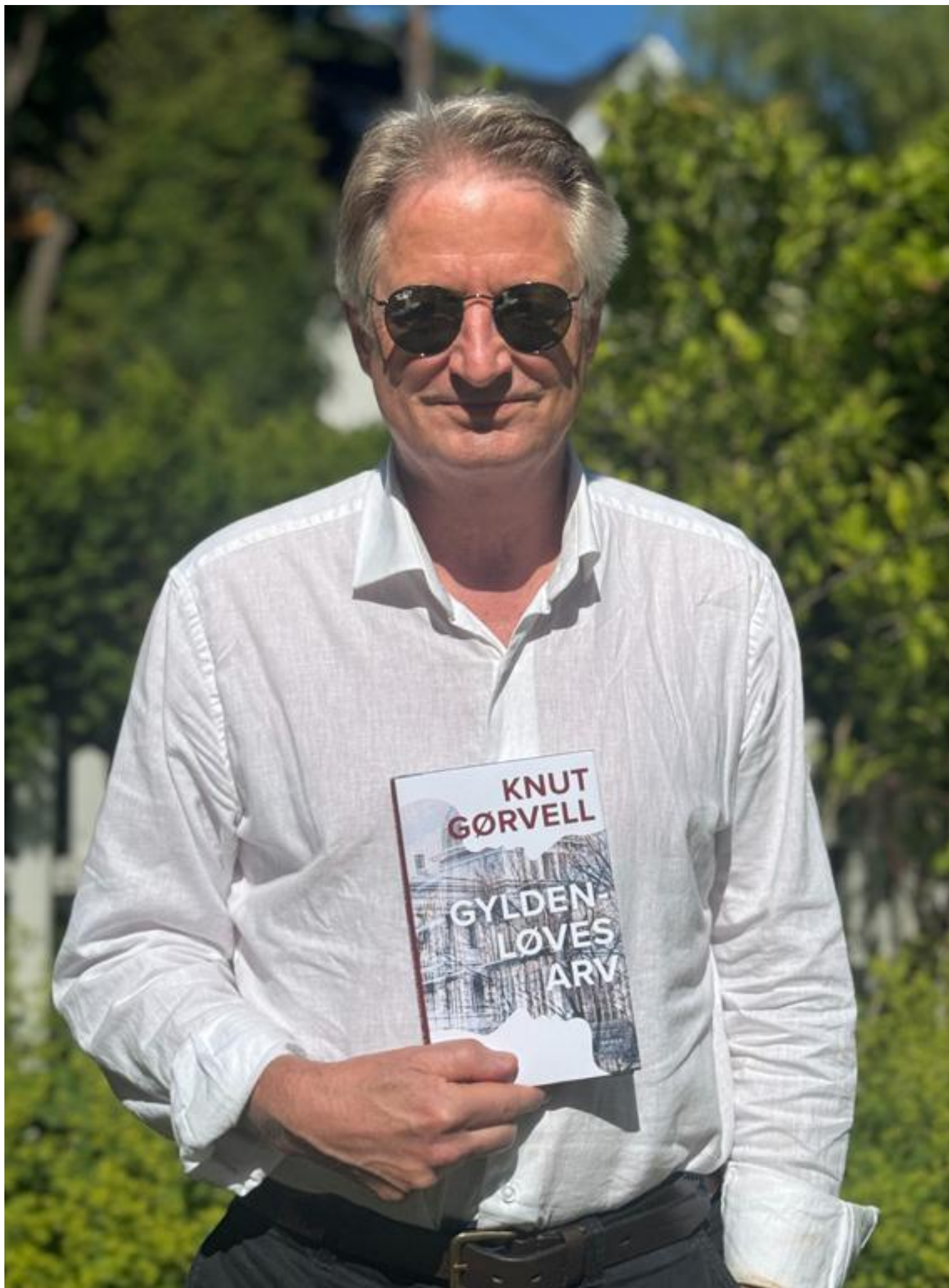
– Jeg har et langt liv som bokpusher – først i Bokklubbene og så i Cappelen Damm, og det har vært en strålende jobb. Samtidig drømte jeg tidlig om å skrive en roman og var med i Gyldendals romankonkurranse i 1982. Jeg vant ikke, men de var interessert i å gi ut "Slaget", som

den het, hvis jeg kunne klare å gjøre nødvendige endringer. Jeg mente selv jeg gjorde geniale forbedringer, men det mente ikke Gyldendal. Så derfor gikk det 44 år til før det ble en roman. Det var på høy tid.

Du debuterer som romanforfatter som 67-åring. Hvorfor kom boka akkurat nå? Hadde Gyldenløves arv blitt skrevet dersom du fortsatt hadde hatt jobben din i Cappelen Damm?

– Det tviler jeg på. Riktignok hadde jeg svært god tid det siste året i Cappelen Damm etter å ha gått av som salgs- og markedsdirektør og var satt til å utvikle

restaurant-konseptene i det nye Cappelen Damm-huset, men da hadde jeg nok ikke helt motivasjon til å prøve meg. Da jeg så sluttet i Cappelen Damm og startet podkasten Bokpodd1 for et år siden, ble livet snudd på hodet. I motsetning til det siste året hos Cappelen Damm har jeg jobbet uhorvelig mye. Jeg måtte lese meg gjennom forfatterskapet til 50 av Norges viktigste forfattere og så ha timelange samtaler med dem i podkasten min. Det har vært og er en utrolig inspirerende jobb, og samtidig ga det meg det siste sparket til å prøve meg som forfatter selv også.

— Et liv uten bøker er som
en barndom uten eventyr, en ungdom uten
kjærlighet, en alderdom uten fred “

Du har sagt at dette ikke er en hevnroman, men du legger heller ikke skjul på at det finnes noen spark i boka. Hvor mye av Knut Gørvells egne erfaringer befinner seg egentlig mellom permene?

– Det er ikke en hevnroman. Det ville vært for smått. Det er heller en kjærlighetserklæring til lesning og bokbransjen. Jeg begynner romanen med et prefiks, et sitat som inneholder mitt og romanens forhold til bøker: «Et liv uten bøker er som en barndom uten eventyr, en ungdom uten kjærlighet, en alderdom uten fred.»

Jeg har ønsket å skrive en underholdende roman, men som også er skarp og sier noe viktig. Derfor inneholder også Gyldenløves arv en rekke spark til en utvikling jeg er lite glad i. Forla-

gene må som alle andre endre seg, og mye fortere enn før. Men jeg forstår ikke hvordan noen kan tro at det er en fordel å ansette ledere i et forlag som knapt liker eller har lest bøker. Enhver god leder må ha en meget god kunnskap om den virksomheten han eller hun skal lede, og hvilken funksjon den avdelingen man skal lede har, og i tillegg ha stor forståelse for den bransjen man jobber i. Overraskende nok er det enkelte toppsjefer som ikke er enige med meg i det.

Du kjenner forlagsbransjen bedre enn de fleste. Var det noen scener du skrev og deretter strøk fordi du tenkte at «denne blir for gjenkjennelig»?

– Jeg har brukt mange hendelser og mange morsomme anekdoter

fra bransjen, men har ikke tatt med det verste, nei. Veldig få karakterer er én til én, kanskje med unntak av Vigdis Hjorth – forfatteren Eva Strand som skriver sine erotiske memoarer om alle sine menn. I sin anmeldelse i VG hevdet Sindre Hovdenakk at han ikke kjente henne igjen. Kanskje han påstod det for å slippe å bli med i en senere Hjorth-roman?

Er det noen i bokbransjen du gruet deg litt ekstra til skulle lese boka?

– Nei, jeg syns ikke jeg har vært så slem at jeg burde grue meg. Derimot har jeg vært engstelig for at flere av dem som burde lese den, ikke gjør det. Flere av dem jeg tenker på er jo ikke glade i å lese skjønnlitteratur.

Da du måtte forlate Cappelen Damm, protesterte 31 forfattere på behandlingen du hadde fått. Hva gjorde det med deg personlig å oppleve en slik støtte akkurat da?

– Jeg har hatt en «mission from God» med å få forfatternes verk ut til leserne i over 30 år. Da var det ekstra godt å få den støtten fra forfatterne. Det gjorde meg rørt og stolt, og det varmet i en vond tid.

Hvor tøft var det egentlig å gå fra å være en sentral person i Norges største forlag til plutselig å ikke skulle være der lenger? Hvem var Knut Gørvell da jobbtittelen forsvant?

– Når det kommer inn en ny toppsjef i en bedrift som Cappelen Damm, er det naturlig at hun velger sitt eget lag. Det var likevel overraskende for meg at hun ikke ville ha meg med videre. Jeg er uansett takknemlig for den fantastiske tiden jeg fikk være i det jeg alltid kalte Norges største og viktigste forlag. Det fine med å få et tupp i ræva, er jo at man kan starte med noe annet.

Så jeg ble ikke pensjonist, men gründer. Å være podkastvert i Bokpodd1 er en helt herlig jobb. Jeg har fått enormt positiv respons fra alle forlagene og forfatterne. I tillegg til Bokpodd1 arrangerer vi jo Bøker i sentrum på Carls der jeg også intervjuer forfattere. Og på toppen av det hele fikk jeg tid til å skrive en roman. Så et kinderegg der altså.

Du har levd et liv med bøker, lanseringer, festivaler og forfattere. Hvem er Knut når arbeidsdagen er over og ingen skal selge, intervjuer eller snakke om bøker?

– Jeg elsker jo å lese, men også se filmer og serier. I tillegg er jeg jo veldig glad i å ha det hyggelig med kjæreste, familie og venner hjemme eller på tur – gjerne med en god flaske vin eller to.

Hva har alle årene i en ganske hektisk bokbransje kostet? Har det vært perioder hvor jobben har fått for stor plass i livet?

– Det må du jo nesten spørre barna mine om. Jeg har ofte hatt med barn på jobb, og jeg har likt

det. Det har vært mye jobb, ja, men jeg føler meg likevel så heldig at jeg har følt at jeg har hatt plass til det hele.

Når du ser tilbake på mannen du var da du begynte i bokbransjen, hva tror du han ville vært mest overrasket over hvis han møtte deg i dag?

– Jeg har det med å føle meg ung hele tiden, og jeg tror ikke den unge Knut ville vært så veldig overrasket over gamle Knut.

Er det befriende å oppdage at man fortsatt kan begynne på nytt i en alder der mange andre begynner å trappe ned?

– Det er det uten tvil. Jeg elsker å lese og elsker å ha lesning som jobb. Jeg håper jeg kan ha det i mange år til og kanskje også skrive noe mer.

— Jeg har hatt en 'mission from God'

“

Nå kommer du til Osterøy for å motta Messingkniven. Kommer du som litteraturformidler, forlagsmann eller forfatter? Hvilken av de tre identitetene føles sterkest akkurat nå?

– Jeg kommer som det jeg har vært i så mange år, en som brenner for å formidle litteratur.

Etter alle årene med Krimfestivalen, Krimskolen, arrangementer og nå Bokpodd1, hva betyr det å få en pris som nettopp handler om formidlingen av litteratur?

– Pip Hallén og jeg fikk Rivertonklubbens ærespris for arbeidet med Krimfestivalen i 2022, en ære som bare 11 stykker hadde hatt før oss. Det var stort. Å få en ny pris og vite at noen ser arbeidet mitt med å formidle litteratur, det gjør meg glad og takknemlig.

Messingkniven avgjøres til slutt av leserne. Betyr det noe ekstra for en mann som har brukt hele yrkeslivet på nettopp å få bøker frem til leserne?

– Det var flott å bli nominert av en jury, og enda større at leserne valgte meg blant mange verdige nominerte.

Du har sagt at arbeidet med Gyldenløves arv har gitt deg lyst til å skrive mer, og du har til og med nevnt krim. Skal mannen som har markedsført noen av Norges største krimforfattere nå våge å konkurrere med dem?

– Det var en sleivete kommentar. Jeg skrev Gyldenløves arv i hemmelighet, og hvis det skulle bli noe mer, vil jeg nok fortsette den praksisen.

Likevel er jo krim en sjanger jeg er veldig glad i, men da kreves det jo en svært god idé til intrigen. Så vi får se.

Boktips fra

Krimdronninga på Nannestad

TEKST: Unni Breen Vinge

"Fartsblind" av Agnes Matre

En ung kvinne blir funnet drept i Tørvikbygd i Hardanger. Politisjef Bengt Alvsaker får det travelt med oppklaringen av mordet. Hardanger er fullt av turister og det gjør saken vanskelig. Bengt og hans medarbeidere får hendene fulle da det viser seg at saken inneholder både prostitusjon og menneskehandel.

En fjorten år gammel gutt med problemer blir raskt trukket inn i saken. Fra å være en helt vanlig snill elev på skolen utvikler han seg til et stort problem i klasserommet. Scenene i klasserommet er skremmende.

I nyhetene om dagen hører vi om ungdommer som blir lovet penger for å utføre kriminelle handlinger. Det er alvorlige, aktuelle situasjoner Agnes Matre tar opp i sin siste bok som ender i en forrykende opplevelse for de som skal oppklare saken.

"Den siste saken" av Jørn Lier Horst

Forbryteren Erik Kaplin har flere navn på sin dødsliste. William Wisting er et av navnene og nå slipper Kaplin fri etter å ha sonet i fengsel for drap. Wisting har for tiden ansvaret for barnebarnet sitt mens datteren er i Sør-Afrika for å lage en podkast om Adrian Stiller, lederen for Cold case-gruppen i Kripos. Stillers kjæreste forsvant for mange år siden og Line Wisting avdekker nye opplysninger som aldri er kommet fram. Wisting har en avtale med den gamle sjefen sin, men da han kommer til møtet finner han mannen død.

Det viser seg at sjefen har jobbet med en gammel, uløst sak og han hadde nye opplysninger. Det må letes i gamle sakspapirer og sjekkes vitner og hele tiden må Wisting se seg over skulderen etter mulige trusler fra Kaplin.

Horst skriver kjempespennende og jeg anbefaler boken varmt.

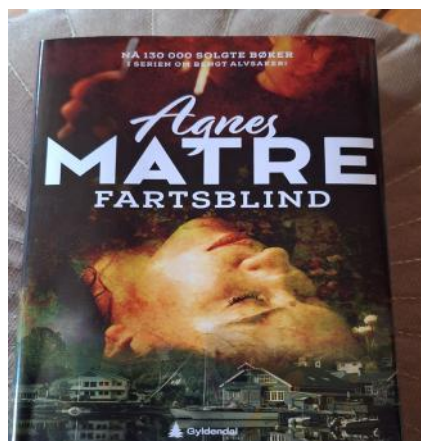
"Skalpejegeren" av Gard Sveen

Krimforfatteren Jan Inge Farstad kontakter Ulf Sommer og forteller om podkasten han driver og som han kaller "Ukjent morder". Farstad sier at han den siste tiden har snakket om drapet på Linda Tollefsrud og at han er blitt kontaktet av en person som sier at offeret ble skalpert. Sommer ledet selv etterforskningen i den gamle saken og vet at det kun er politiet og morderen som kan vite dette.

Så skjer det flere mord og ofrene er også skalpert. En intens jakt etter morderen begynner og listen over mistenkte er lang.

Her dukker det opp nye teorier og Sommer og hans kolleger leter i gamle saker etter holdpunkter.

Her er det spenning og driv hele tiden. Takk for en kjempebra bok, Gard Sveen.

Unni Breen Vinge (75) har jobbet som bibliotekar på Nannestad bibliotek i 34 år. Nå er hun pensjonist, men jobber der fortsatt. På folkemunne kalles den fargerike dama for **Nannestads krimdronning.**

TEKST: Unni Breen Vinge

"Fuglekongen" av Eva Fretheim

Lars Ove Janssen, kalt Love, blir funnet død i hjemmet sitt i den lille bygda han har levd i. Han er skutt i brystet og politietterforsker Vigdis Malmstrøm og hennes medarbeidere får saken. Love har sonet i fengsel for et bankran han begikk sammen med sin venn Knut for femten år siden. Knut er sporløst forsvunnet og det er ransutbyttet også.

Vigdis har sine egne problemer å tenke på med sønnen og en eksmann. I bygda finnes mange forskjellige mennesker som gjemmer på sine hemmeligheter og skjebnene er knyttet sammen på forskjellige vis.

Det ligger en egen stemning i denne boken som fascinerte meg. Eva Fretheim har skrevet en medrivende roman. Heldigvis har jeg neste bok liggende her.

"Det du eier evig" av Inger Johanne Øen

Politietterforsker Silja Frost flytter fra Oslo og tilbake til hjembygda Åsa utenfor Hønefoss. Siljas bestevenninne Ann forsvant for nitten år siden og det har preget menneskene rundt Silja. Liket av en ung kvinne blir funnet i en gammel tønne på en forlatt gård. Det viser seg at kvinnen er Ann. Funnet ryster bygda og gamle hendelser stiger opp til overflaten. Silja sliter med tanken på barndommen som var vanskelig og med forholdet til ungdomsvennene. Som voksen oppdager hun at ting kanskje var annerledes enn det hun tenkte som tenåring. Hun har samtidig litt problemer med forholdet til enkelte kolleger og ikke minst med møtet med ungdommens store kjærlighet. Så skjer det noe som setter Siljas eget liv i fare. Er gjerningsmannen noen hun kjenner?

Takk, Inger Johanne Øen, for en velskrevet kjempespennende krim.

"Nattgjestene" av Johan Theorin

Hvis du er alene hjemme, er mørkeredd og dessuten tror på spøkelser, så vil jeg anbefale deg å skremme deg selv litt med denne boken. Johan Theorins nyeste bok "Nattgjestene" er en blanding av spennings- og spøkelseshistorie. Theorin mestrer dette perfekt. Det er tid for det årlige vennetreffet i den lille hyttegrenda i Smålands skoger. Menneskene som oppholdt seg der for mange år siden skal møtes. De var en gang i tiden ungdommer med stoffproblemer. Pernilla reiser til grenda for å organisere gjensynet. Samtidig skjer det et ran av en pengetransport og ranerne gjemmer seg i et hus i de samme traktene. Hyttegrenda blir snart befolket av menneskene som engang møttes der. Eller er de egentlig levende?

Boken har den rette stemningen som Theorin er en mester i å fremkalle.

Øivind H. Solheim:

Kunstnaren og den nye instrumentkassa

Spør ikkje: Er dette laga av KI? Spør heller: Korleis har denne teksten blitt til?

Det er eit spørsmål som altfor sjeldan blir stilt i debatten om kunstig intelligens. I staden blir diskusjonen ofte redusert til eit enkelt spørsmål:

«Er dette laga av KI?»

Det høyrer kanskje ut som eit viktig spørsmål. Men eigentleg er det altfor grovt. Det seier lite om den skapande prosessen og endå mindre om kunstnarskapet.

Eg meiner vi må flytta merksemda frå produktet til prosessen.

For gjennom heile kunsthistoria har mennesket teke i bruk nye verktoy. Ingen ville i dag hevda at Michelangelo ikkje skapte David fordi han brukte meisel og hammar. Ingen seier at Beethoven ikkje skreiv symfoniane sine fordi han sat ved eit piano. Ingen meiner at fotografen ikkje er kunstnar fordi han bruker eit

kamera, eller at filmskaparen ikkje eig filmen fordi hundre menneske har arbeidd med lyd, lys, kostyme og redigering.

Verktøyet skaper ikkje kunstverket.

Verktøyet gjer det mogleg å verkeleggjera ei kunstnarisk visjon.

Slik meiner eg vi også må forstå kunstig intelligens.

Han representerer ikkje eit brot med kunsthistoria. Han er det nyaste verktøyet i ei lang rekkje av instrument mennesket har utvikla for å uttrykkja tankar, kjensler og idear.

Men dette fører oss til eit viktigare spørsmål: Kva er eigentleg kreativitet?

Ein roman er ikkje berre ord. Han er organisering av ord.

Ein symfoni er ikkje berre tonar.

Han er organisering av tonar.

Ein film er ikkje berre bilete. Han er organisering av bilete.

På same måten er kreativitet langt meir enn produksjon.

Kreativitet handlar om å velja. Om å prioritera. Om å sjå samanhengar som andre ikkje ser.

Om smak, retning og dømmekraft.

Alt dette er framleis djupt menneskelege eigenskapar.

Difor trur eg heller ikkje at den beste metaforen for framtidens kunstnar er forfattaren åleine framfor skrivemaskina.

Den beste metaforen er dirigenten.

Ingen ville påstå at dirigenten ikkje skaper musikken fordi han ikkje spelar alle instrumenta sjølv. Han høyrer heilskapen

før ho finst. Han bestemmer tempoet, dynamikken, balansen og karakteren i verket. Han får mange ulike røyster til å peika mot eitt kunstnarisk mål.

På same måten kan kunstnaren arbeida saman med kunstig intelligens.

KI spelar instrumenta.

Mennesket dirigerer.

Dette er heller ikkje noko heilt nytt i kunsthistoria. Dei store renessansekunstnarane arbeidde saman med elevar og assistentar. Arkitektar teikna bygningar som tusenvis av arbeidarar reiste. Filmskaparar samarbeider med store produksjonsteam. Romanforfattarar har redaktørar. Komponistar arbeider saman med arrangørar og orkester.

Ingen meiner av den grunn at kunstverket ikkje er deira.

Kvifor?

Fordi idéen kjem frå kunstnaren.

Retninga kjem frå kunstnaren.

Ansaret ligg hos kunstnaren.

Det er her eg meiner mykje av debatten om KI går feil.

Mange omtalar kunstig intelligens som om ho var ein ny kunstnar.

Eg trur det er ei misforståing.

KI liknar langt meir på eit enormt orkester.

Ho kan spela nesten kva som helst. Men orkesteret veit ikkje kva det vil. Det veit dirigenten.

Når eg sjølv arbeider med KI, skjer det meste av det skapande arbeidet lenge før eg skriv den første førespurnaden.

Eg går lange turar.

Eg les.

Eg tenkjer.

Eg tvilar.

Eg opplever.

Eg skriv notat.

Eg forkastar idear.

Eg byrjar på nytt.

Alt dette er ein del av den skapande prosessen

Når eg så vender meg mot KI, ber eg ikkje maskina finna på livet mitt. Eg ber henne hjelpa meg med å uttrykkja det.

Øivind H. Solheim er forfattar og essayist. Han debuterte som romanforfattar i 1978 og har sidan skrive fleire romanar og sakprosaetekstar på norsk og engelsk. I dei seinare åra har han særleg arbeidd med tema som aldring, teknologi og mennesket si rolle i ei verd prega av kunstig intelligens.

Gjennom skrivinga si ønskjer han å utforske eit grunnleggjande spørsmål for vår tid: Korleis kan vi halde fast ved det menneskelege i ei verd som blir stadig meir styrt av algoritmar?

Gjennom historia har teknologien gradvis overteke meir av handverket. Trykkpressa endra litteraturen. Skrivemaskina endra skrivinga. Datamaskina endra redigeringa. Digitalkameraet endra fotograferinga. Synthesizeren endra musikken.

No flyttar kunstig intelligens endå meir av det tekniske arbeidet bort frå kunstnaren.

Det treng ikkje å bety mindre kreativitet.

Det kan bety at meir energi kan brukast på idear, komposisjon, samanheng og innhald.

Mange innvender at KI berre lærer av andre.
Men det gjer menneske òg.

Shakespeare omforma eldre forteljingar. Picasso studerte afrikanske masker. Bob Dylan bygde vidare på folkemusikken. Heile kunsthistoria er ei historie om påverknad, tolking og nyskaping.

Originalitet har aldri handla om å skapa frå ingenting.

Originalitet handlar om å skapa noko nytt av det vi har arva.

Til sjuande og sist handlar derfor ikkje denne debatten først og fremst om kunstig intelligens.

Han handlar om kunstnarskap.

Kven fekk ideen?

Kven tok vala?

Kven tok ansvaret?

Kven hadde noko å seia?

Så lenge svaret på desse spørsmåla er mennesket, er det framleis mennesket som er kunstnaren.

KI er instrumentet.

Eg trur vi treng eit nytt omgrep i denne samtalen.

Det utvida kunstnarskapet

Marshall McLuhan skreiv om teknologien som ei forlenging av mennesket. På same måten kan vi forstå kunstig intelligens som ei forlenging av den skapande prosessen.

Då sluttar vi å spørja:

«Skapte KI dette?»

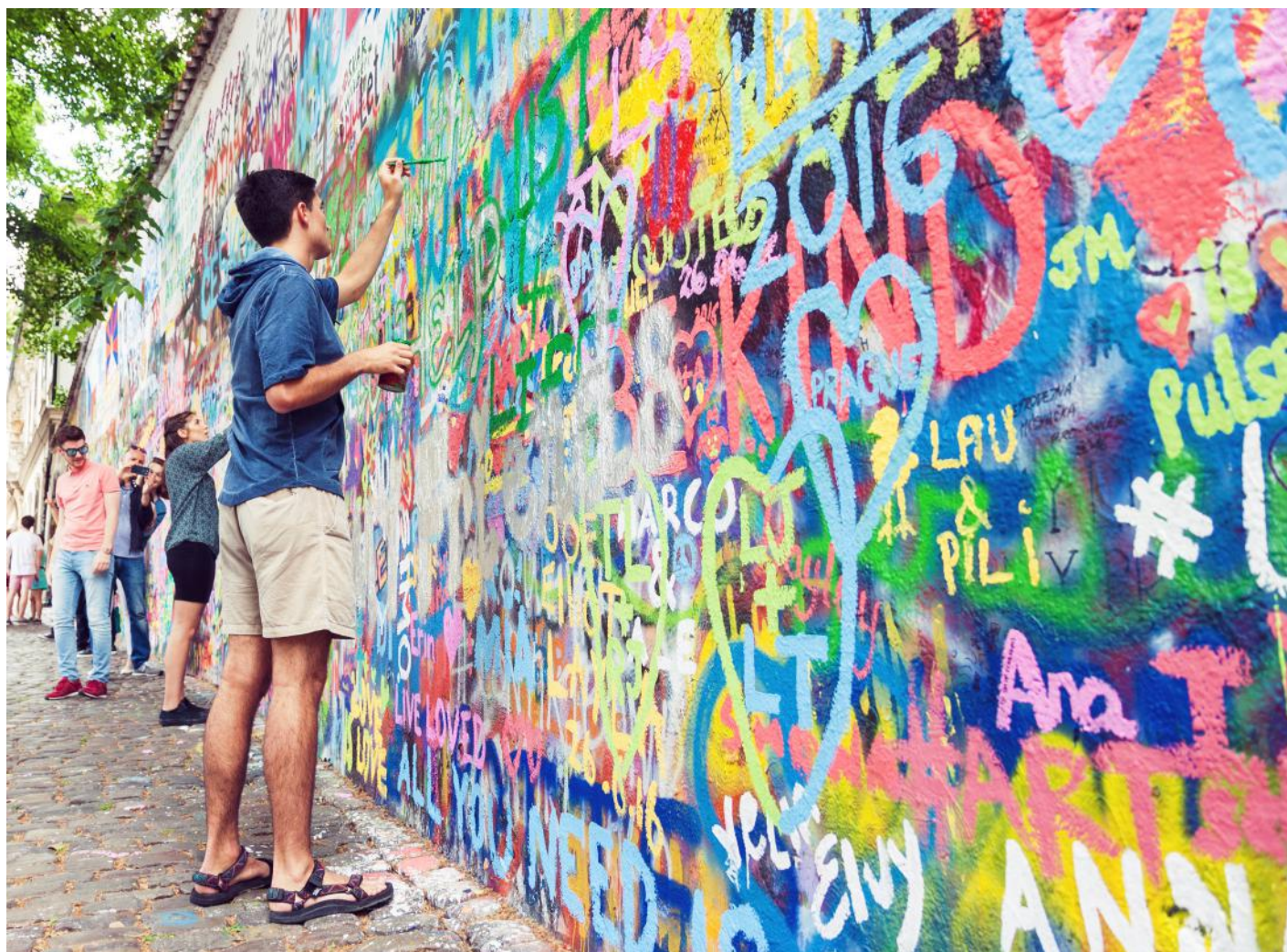
Og byrjar heller å spørja:

Korleis kan eit nytt verktøy utvida menneskeleg kreativitet utan å erstatta den?

Det er etter mi meining det viktigaste spørsmålet vi kan stilla i den nye teknologiske tidsalderen.

For framtida handlar ikkje om å velja mellom menneske eller maskin.

Ho handlar om å utvikla kunstnarar som veit korleis dei skal bruka den nye instrumentkassa – utan nokon gong å leggja frå seg den menneskelege visjonen som gir kunsten liv.

Barndomshjemmet

Novelle av: Anne Lise A. Johannessen

Huset knirker annerledes når Erik er borte. Han er på kurs med jobben. Katrine ligger under pleddet i sofaen med Balder tett inntil seg og filmen flimrende over skjermen. Golden retrieveren hviler hodet mot leggen hennes, men følger ikke med på filmen. Han stirrer på noe bak henne. Katrine snur seg, men ser ingenting. Hun smiler og legger seg til rette med hodet på sofaputa, har mistet interessen for filmen og tankene vandrer tilbake til barndommen. Det var i dette huset hun vokste opp. Hun overtok huset da foreldrene døde for syv år siden. Hun ser for seg hvordan stua så ut da hun var barn, går gjennom de ulike tingene i hodet før hun begynner å glippe med øynene. Snart sover både hun og Balder.

Plutselig våkner hun med et rykk. Det smeller i inngangsdøra. Er det Erik som har kommet hjem tidligere? Ute er det nå lyst, og Katrine forstår at hun har sovet

hele natta på sofaen. Hunden rører på seg ved føttene hennes, og snorkingen durer høyt.

«Jøss, når begynte du å snorke sånn, Balder?» sier hun. «Du minner om Passop, hunden vi hadde i barndommen.» Hun ler lavt ved tanken og stryker over den varme pelsen. Noe kjennes annerledes ut.

Hun løfter overkroppen, men stivner. Stua er akkurat slik som i barndommen. Hun gnir seg hardt i øynene og ser på sofaen. Det er en blå stoffsofa med små beige prikker, akkurat som foreldrene hadde. Katrine hadde solgt den på Finn da hun tømte huset. Hun rister på hodet. Nå er det på tide å våkne.

Øynene faller på det store mørkebrune bordet. En stor blomsterbukett er plassert midt på bordet. *Til Bente. Gratulerer med 50-årsdagen*, står det på kortet som fortsatt henger rundt den ene stilken. Bente, 50 år? I går ville moren fylt 95, om hun ikke lå begravet på kirkegården.

Hun kniper øynene hardt sammen og snur seg mot Balder. Så skriker hun høyt. Det er ikke Balder, men Passop som ligger ved føttene hennes. Han ser opp på henne, logrer og slikker hånden hennes.

Kjøkkendøra går opp. «Erik! Nå var det godt du kom. Tror ikke jeg er helt i form», sier Katrine. Men, det er ikke Erik. Det er faren. Han er like ung og sprek som da hun var barn. Passop logrer, men viker ikke fra Katrine.

«Hei», sier han blidt. «Hvem er Erik, en i klassen?» Han ler lavt. «Skulle ikke du vært på skolen nå?» Han kommer bort og legger hånda på panna hennes. Katrine ligger stiv, klarer ikke å bevege en muskel. «Du er varm. Det er vel derfor du er hjemme. Mamma kommer snart. Hun ringte, er i butikken.»

Katrine stønner lavt. Noen tårer glir over kinnet. Snart vil hun våkne på sofaen med Balder ved

Illustrasjonen er laget av AI

siden av seg, og le av den merkelige drømmen.

«Huff da, jenta mi», sier faren og stryker henne over kinnet. Berøringen føles så ekte. «Men jeg må dra. Jeg skal ut på et oppdrag. Måtte bare hjemom og hente ekstra batterier til kameraet.» Han smiler lett. «God bedring da. Passop passer på deg, skjønner jeg. Vi ses i morgen.» Han forsvinner inn på kontoret, og vinker da han går ut døra igjen.

Katrine reiser seg omtåket og strekker seg for å se ut av vinduet. Hva? De brune gardinene hadde foreldrene kvittet seg med for lenge siden. Hun stryker seg over panna. Det stemmer at hun er varm. Hun har nok feber, og dette er en slags feberfantasi. Hun får komme seg inn på badet og finne noe febernedssettende.

Døra åpnes igjen. Moren kommer inn bærende på to handleposer. Hun har på seg den blå genseren, den som Katrine

synes var så fin. Håret er trukket bakover i en hestehale. Stemmen er myk. «Hei, jenta mi. Føler du deg litt bedre nå? Jeg dro i butikken mens du sov, og har kjøpt med rundstykker og O'boy, som du spurte etter.»

Katrine får ikke fram et ord. Nye tårer renner nedover kinnene. I brystet kjenner hun hvor dypt hun har savnet moren. Hun reiser seg sakte og strekker armene mot moren. Moren er der med en gang og trekker Katrine inntil seg. «Hva er det? Har det skjedd noe?» spør hun idet Katrine kaster seg rundt halsen hennes og bryter ut i gråt.

«Jeg savner deg sånn, mamma.»

«Tullejenta. Har du hatt mare-ritt? Du er fortsatt ganske varm. Kanskje du har blitt smitta av den gutten i klassen din som hadde røde hunder?» Hun stryker hånda over armen til Katrine. «Ingen røde prikker enda, iallfall.»

Noe farer gjennom hodet til Katrine, som et déjà vu. Hun fikk faktisk røde hunder da hun var liten, og da lå hun på denne sofaen sammen med Passop.

Moren trekker seg tilbake. «Gå på badet og tørk tårene, så skal jeg fikse litt mat til deg. Du skal vel ha nugatti på?»

Katrine puster tungt. Ja, det var det hun elsket å spise da hun var rundt ti år. Hun nikker kort på hodet og går mot badet. Nå skal hun få tatt et par piller og få litt vann i ansiktet, så blir nok alt som normalt igjen.

Hun skvetter til da hun åpner badedøra. Dette er foreldrenes bad. Hun lukker opp skapdøra til skapet over vasken og klarer ikke å undertrykke et smil da hun ser sine gamle toalettsaker stå oppstilt ved siden av den gamle elektriske tannbørsten. Den hadde jeg glemt, tenker hun og stryker over Snurre Sprett-figuren, der en gulrot danner håndtaket på tannbørsten.

"Mormor?" utbryter Katrine. "Hun er jo død."

Et raskt blikk i speilet får henne til å fare bakover mens hjertet hamrer. I speilet ser hun den ti år gamle utgaven av seg selv.

Hun klasker iskaldt vann i ansiktet før hun leter febrilsk rundt i skapet, men det er ingen febernedssettende tabletter der.

Det skrapes på badedøra, og en hund snuser ivrig i dørsprekken, akkurat sånn Passop gjorde når hun var på badet.

Hun og Passop hadde hatt det så fint sammen, de var nesten som to søsken. Hun tørker ansiktet, går ut og tilbake til sofaen.

Moren kommer smilende ut fra kjøkkenet med en tallerken og to rundstykker. Nugatti. Katrine kan ikke fordra det lenger. Altfor søtt. Hun nipper til sjokolademelken. Den vekker gode minner.

«Se her, har du en pille», sier moren. Det virker som om feberen er på vei opp. «Putt den inn i rundstykket, så blir det lettere å svelge den.»

Katrine tar pilla og svelger den rett ned.

«Jøss», sier moren og ser overrasket på henne.

Katrine retter seg opp. «Det er så godt å se deg, mamma», sier hun.

Moren ser undersøkende på henne. «Kanskje du burde legge deg litt igjen. Hvis du blir litt bedre etterpå, kan vi ta en tur til mormor.»

«Mormor?» utbryter Katrine. «Hun er jo død.»

Moren svarer ikke på spørsmålet. «Kanskje vi heller skulle tatt en tur til legen?» Hun bretter ut avisa og leser mens Katrine spiser. Under avisnavnet står datoen, med årstallet trykket i svarte tall.

Katrine leser det én gang. Så én gang til. Dette er året hun fylte ti.

Minnene treffer henne med full kraft. Hun husker denne dagen. Selv om hun var syk, hadde hun blitt med til mormoren. To uker senere døde den gamle kvinnen. Som barn hadde Katrine vært overbevist om at det var hun som hadde smittet henne. Tanken hadde fulgt henne tungt siden.

«Du kan dra til mormor», sier Katrine og reiser seg brått. «Jeg kan ikke være med, tenk om jeg smitter henne.»

«Katrine», roper Erik.

Katrine slår øynene brått opp. Hun ligger på sofaen. Alt ser ut som det pleier.

Hun smiler. «Så godt å se deg, Erik. Jeg må fortelle om den rare drømmen jeg hadde», sier hun og ler lett. Balder reiser seg, hopper ned fra sofaen og dytter en ball inn i hånda til Erik.

Katrine reiser seg og kaster et blikk på familiebildene på veggen. Kulden brer seg gjennom kroppen. På bildet av foreldrene står mormoren smilende mellom dem. Mormorens hår er nesten helt hvitt, og ansiktet er smalere enn Katrine husker det. Hun er mye eldre enn Katrine noen gang har sett henne.

«Hvor gammel ble hun?» hvisker Katrine.

«Nittito. Hvorfor spør du?»

Katrine støtter seg mot dørkarmen. I hennes minner ble mormoren aldri eldre enn syttifire.

Balder stiller seg ved siden av henne. Hun stryker over pelsen. Han løfter hodet og stirrer på noe bak henne. Så begynner han å loge.

Illustrasjonen er laget av AI.

